

UNIVERSITATEA
BABEȘ-BOLYAI

REZUMAT

CORPUL CA EXPERIENȚIERE
ȘI REPRESENTARE ÎN *LUMEA-VIEȚII* BALETULUI CLASIC.
O ABORDARE A SOCIOLOGIEI
CORPULUI

Coordonator științific

Prof. univ. dr. Traian Rotariu

Doctorand

*Elena-Theodora Mărginean
(căs. Guță)*

CUPRINS

INTRODUCERE	7
Cap. 1. Corporalitatea ca tematică de reflecție sociologică. Corpul ca experiențiere și reprezentare în Lumea-vieții	17
<i>1.1. Sociologia corpului ca matrice interpretativă pentru sociologia clasică: corporalitatea ca microarhitectură conceptuală și caracterul macrostructural al gândirii sociale clasice</i>	17
<i>1.2. Metanarațiuni și micronarațiuni corporale ale modernității târzii: corpul muncii și corpul dorinței</i>	25
<i>1.3. Corporalitate și ethos postmodern: modelarea eticilor cotidiene și a eticilor academice</i>	29
<i>1.4. Reflecții ale sociologiei cunoașterii (întrupate) -construcționism social și fenomenologie sociologică</i>	32
<i>1. 5. Realismul corporal ca prelungire a realismului critic: corpul și socialul sunt entități care «nu pot fi dizolvate în discurs»</i>	37
<i>1. 6. Societate somatică și conceptualizarea unei noi biopolitici: corpul sub tensiunea constrângerii și rezistenței</i>	39
Cap. 2. Baletul clasic și configurarea sa culturală și artistică	41
<i>2. 1. Origini ale dansului – trimiteri la genealogia greco-latină a structurilor coregrafice occidentale</i>	41
<i>2. 2. Cultura creștină, anatema asupra dansului și utilitatea ilustrativă ritualică a coregrafiei în ceremonialul religios</i>	43
<i>2. 3. Originea structural-coregrafică a dansurilor occidentale: „drama semiliturgică”</i>	44
<i>2. 4. Emulația culturală a curților aristocratice franceze în raport cu modelele regale culturale italiene și „retorica de tip corporal” ca producție a sfârșitului Evului Mediu și începutului Renașterii</i>	46
<i>2. 5. Structurile raționalizate ale dansului savant și dansurile populare între categoriile schütziene ale cunoașterii savante și ale cunoașterii comune corporal-coregrafice</i>	48
<i>2. 6. Baletul de curte ca tipologie spectacologică și politică a curților nobiliare franceze din secolul al XVII-lea</i>	50
<i>2. 7. Ludovic al XIV-lea – corpul regal absolutist ca apogeu estetic al baletului de curte</i>	52
<i>2. 8. Colaborarea culturală dintre Molière, Jean Baptiste Lully și coregraful Charles Beauchamps: baletul-comedie</i>	54
<i>2. 9. Georges Noverre și baletul de acțiune – trimiteri la unitatea estetică a baletului pre-romantic, decadența unei ierarhii de putere și decăderea baletelor de curte</i>	55
<i>2. 10. Baletul romantic și construcția tipologiei (corporale) feminine baletice a secolului al XIX-lea</i>	58
<i>2. 11. Marius Petipa, Piotr Ilici Ceaikovski și dezvoltarea baletului rus pe fundalul capitalului coregrafic francez</i>	60
<i>2. 12. Baletul ca gen muzical-coregrafic-teatral în România – o scurtă trimitere istoriografică contextualizatoare</i>	61
<i>2. 12. 1. Baletul Operei Naționale din Cluj-trimiteri la trecut, actualizări instituțional-ierarhice și profesionale din prezent</i>	64
Cap. 3. Corpul baletic performativ: între construcționismul social și fenomenologia sociologică a corpului	67
<i>3. 1. Corpul baletic reprezentational și fenomenologic: dansul ca text și dansul ca experiență întrupată</i>	67
<i>3. 2. Lecția/studiile de balet: imagini și mișcări structural-corporale ale dinamicii coregrafic-estetice</i>	72
<i>3. 2. 1. Raționalitatea muzical-ritmică a coregrafiei corpului baletic</i>	77
<i>3. 2. 2. Dansul en pointes și tehnicitatea/raționalitatea esteticii corporale (ideale) feminine baletice</i>	80
<i>3. 3. Performativitate cotidiană și artistică (somatică): o relație complexă de (dis)continuitate, în sensul continuumului categoriilor cunoașterii (corporale) schütziene ale corpului baletic</i>	82
<i>3. 4. Baletul clasic ca „artă înaltă” și dezbaterea critică asupra esteticului (corporal-pragmatic) al artei din punct de vedere sociologic</i>	85
<i>3. 5. Dansul postmodern și „paradigma eliberării corpului”: (re)inventarea coregrafică prin „rupturile” estetice, tehnice și culturale în raport cu academismul baletului clasic</i>	89

3. 6. Baletul clasic și dansul (post)modern: metanarațiuni/ canoanele cunoașterii coregrafice clasice și micronarațiuni/fluiditatea lumilor corporale (coregrafice) ale modernității târzii/postmodernității	92
Cap. 4. Corpuri epistemice și corpuri empirice – matrici interpretative sociologice în sfera corpului baletic clasic sau exerciții de sociologia cunoașterii	95
4. 1. <i>Dinamicile configuraționale ale procesului civilizării corpului și sinelui modern din scrierile lui Norbert Elias</i>	95
4. 1. 1. <i>(Con)figurațiile – concepte fundamentale ale gândirii și metodologiei eliasiene</i>	95
4. 1. 2. <i>Relația configurațională „interior-exterior” specifică modelelor de cunoaștere științifică de tip eliasian</i>	98
4. 1. 3. <i>Trimiteri critice configuraționale și procesuale eliasiene la sociologia clasică</i>	99
4. 1. 3. 1. <i>Marx-putere, clasă și ideologie, între implicare și detașare configurațională</i>	99
4. 1. 3. 2. <i>Max Weber și Talcott Parsons – critici eliasiene despre lipsa de procesualitate a „sociologiei stării”</i>	101
4. 1. 3. 3. <i>Sociologia parsoniană ca emulație americană a sociologiei weberiene și critica lui Elias față de dihotomiile structuralismului sistemic</i>	102
4. 1. 3. 4. <i>Georg Simmel (și relația dintre categoriile interior-exterior ca și categorii onto-epistemice regăsite în eseu The Stranger) și sociologia configurațională</i>	104
4. 1. 4. <i>Dinamicile corpului și sinelui în configurația habitusului civilizator specific modernității occidentale.</i>	106
4. 1. 4. 1. <i>Habitusul civilizator și intersecția configurațiilor corpului și sinelui modern occidental</i>	106
4. 1. 5. <i>„Corpul civilizat” și teoria „procesului civilizării”</i>	109
4. 1. 6. <i>Societatea războinică și societatea de curte: emergența tipologiei cavalerului curtois și autocontrolul sinelui și corpului civilizat</i>	111
4. 1. 6. 1. <i>Cavalerul curtois, configurarea imaginarului cavaleresc și societatea de curte</i>	111
4. 1. 6. 2. <i>Corp simbolic, corpul civilizat și corpul baletic-tripletă interpretativă a sociologiei corpului pentru configurația baletică a puterii statale în societatea de curte franceză</i>	114
4. 1. 6. 3. <i>Habitusul curtenesc ca prelungire a habitusului civilizator</i>	116
4. 1. 6. 4. <i>„Dansul geometric” al secolului al XVI-lea și (con)figurațiile eliasiene – dimensiuni comparative ale structurii baletului societății de curte</i>	117
4. 2. <i>Karl Marx și preocuparea pentru corpurile muncii. Corpul baletic – corp al muncii estetice alienate</i>	120
4. 2. 1. <i>Configurarea carnală a subiectului gândirii sociale marxiste</i>	120
4. 2. 2. <i>Reproducerea corpurilor muncii în capitalism</i>	122
4. 2. 3. <i>Paroxismul muncii prin disciplinarea spațial-temporal-senzorial-corporală a muncitorului</i>	123
4. 2. 4. <i>Engels și tratarea condițiile (in)corporate ale clasei muncitoare în modul de producție capitalist</i>	124
4. 2. 5. <i>Epistemologia mâinii și munca – scurtă trimitere la trecerea de la epistema vizuală la epistema empirică a mâinii în gândirea socială occidentală</i>	125
4. 2. 6. <i>Condiția alienantă, reificată, fetișizată a sinelui și corpului de clasă</i>	128
4. 2. 7. <i>Studioul de balet ca fabrică a (re)producerii corpurilor baletice (estetice) alienate</i>	131
4. 2. 8. <i>Statutul ideologic-burghez-patriarhal al esteticii corporale baletice feminine</i>	133
4. 3. <i>Max Weber, etica protestantă, corpul raționalizat al capitalismului și corpul baletului clasic</i>	135
4. 3. 1. <i>Despre nevoia interpretării epistemice a unui Verstehen întrupat în sociologia weberiană</i>	135
4. 3. 2. <i>Raționalitatea ascetică a muncii corpurilor capitaliste</i>	137
4. 3. 3. <i>Teodiceea weberiană și „tensiunea corporală a culturilor sacre”</i>	138
4. 3. 4. <i>Marx și Weber, de la homo economicus la homo religiosus, de la alienare la raționalitate într-o epocă post-creștină</i>	140
4. 3. 5. <i>Max Weber și Michel Foucault – corpul în „cușca de fier a modernității” – „stahlhartes Gehäuse” și în „societatea disciplinară”</i>	144

4. 3. 6. <i>Raționalitatea «logicii interne» a evoluției tehnice a baletului clasic: trimiteri la o comprehensiune macrostructurală</i>	146
4. 3. 6. 1. <i>Clasa/lecția de balet și raționalitatea weberiană a corpului baletic</i>	148
4. 4. <i>Estetismul social și sociologia simțurilor ca matrice a sociologiei corpului. Tehnicile vieții și tehnicile coregrafice în comprehensiunea baletului clasic</i>	154
4.4.1. <i>Estetismul social simmelian: o incursiune în intimitatea intelectuală simmeliană</i>	154
4.4.2. <i>Reflecții despre „impresiile senzoriale” interacționale- conceptualizări ale „sociologiei simțurilor” simmeliene</i>	156
4.4.3. <i>Modernitatea și metamorfozele tehnicilor (senzoriale ale) vieții</i>	157
4.4.4. <i>Diviziunea senzorială a percepției subiectului cotidian metropolitan</i>	159
4.4.5. <i>„Faptul privirii” și reciprocitatea completă fizionomică</i>	160
4. 4. 6. <i>Dansul ca formă pură de sociabilitate în sfera estetismului social simmelian</i>	162
4. 4. 6. 1. <i>Tehnicile vieții, tehnicilor coregrafice baletice și corpul baletic tehnologic</i>	163
4. 4. 6. 2. <i>Fizionomia ca unitate artistic-estetică și interacțională completă în baletul clasic</i>	166
4. 5. <i>Sociologia corpului și sociologia lui Pierre Bourdieu</i>	169
4. 5. 1. <i>Ontologia anticarteziană non-dualistă și transcenderea dihotomiilor structurale minte-corp, individual colectiv, acțiune-structură</i>	169
4. 5. 2. <i>Spațialitatea teoretică, empirică și corporală a vieții sociale: câmpuri, capitaluri, habitusuri</i>	171
4. 5. 2. 1. <i>Capitalul economic, social, cultural, simbolic, câmpul social și spațiul social</i>	171
4. 5. 2. 2. <i>Capitalul fizic (physical capital/bodily capital) – concept emergent de sorginte constructivist-structuralistă</i>	172
4. 5. 3. <i>Conceptul general de habitus: dispozițiile încorporate și lumea-practică</i>	173
4. 5. 3. 1. <i>Habitus individual și habitus instituțional</i>	174
4. 5. 4. <i>Geometria simbolic-spațial-corporală a habitusului individual și colectiv – trimiteri la societatea kabyle</i>	175
4. 5. 5. <i>Habitusul – o viziune comparativă între Pierre Bourdieu și Norbert Elias</i>	176
4. 5. 5. 1. <i>Habitusul feminin sau „corpul (și sinele) -pentru-celălalt”</i>	177
4. 5. 6. <i>„Regulile artei” specifice lumii-vieții baletului clasic</i>	179
4. 5. 6. 1. <i>Construcția gustului artistic, dispozițiile estetice de clasă și violența simbolică – baletul ca estetică și tehnică contextualizată în registrul constructivist-structuralist</i>	179
4. 5. 7. <i>Corpul baletic, gustul pentru balet, construcția traiectoriei baletice și habitusul de clasă</i>	183
4. 5. 8. <i>Box și balet – universuri masculine și universuri feminine ale corpului de clasă</i>	185
4. 5. 9. <i>Habitusul coregrafic la intersecția dintre habitusul individual și habitusul instituțional</i>	186
Cap. 5. METODOLOGIA CERCETĂRII – deschideri empirice prin reconfigurări metodologice	187
5. 1. <i>Conceptul de interacțiune de cercetare față în față întrupată: perspective ale sociologiei cunoașterii (întrupate)</i>	187
5. 2. <i>Contextualizări metodologice: unitate de analiză și eșantionare</i>	192
5. 2. 1. <i>Analiza de conținut tematică interviu cu interviu</i>	195
5. 2. <i>Observația participativă – „corp” și „privire”</i>	197
5. 3. <i>Câteva trimiteri autoetnografice-experiențiere in vivo a tehnicii baletului clasic</i>	199
5. 4. <i>Ipostaze ale praxisului cercetătorului în cercetarea corporalității</i>	201
Cap. 6. Lumea-vieții baletului clasic și construcția întrupată a identității dansatorilor de dans clasic	208
6. 1. <i>Lumea-vieții baletului și etica muncii-beruf/ „vocație” și disciplină</i>	208
6. 2. <i>Modele contextualizatoare ale opțiunii subiecților de a practica baletul clasic</i>	211

1. Modelul în care se face o trecere de la sporturi/gimnastică/dans sportiv la dans clasic, unde sunt grupate cele mai multe opțiuni:	212
3. Al treilea model este cel al modelul vocațional-nativ:	213
4. Cel de-al patrulea model este configurat prin contextului social corelat cu capital social, în care actorii sociali din rețeaua familiei sunt implicați în lumea dansului clasic și influențează opțiunea copilului:	214
5. Următorul model ne prezintă tipologia copilului energetic care are nevoie de o activitate care să-l echilibreze prin mișcare:	214
6. Al șaselea model aduce în discuție tipologia copilului/subiectului care are nevoie de o activitate care să îi ofere deschidere spre social(capital social/rețea socială/grup de egali):	215
8. Modelul de față aduce în discuție rezidența subiecților:	215
9. Modelul în care subiecții se inspiră de la modele văzute la televizor:	216
6. 3. Fenomenologia sociologică a durerii și corpul baletic „E așa o întrebare... cum să zic... îmi place să spun că noi balerinii suntem niște persoane foarte tari, tari din punct de vedere psihic dar și fizic și atunci e așa ușor... durerea e ceva relativ”. (AJ, f, 28 ani, primă balerină)	216
6. 3. 1. Dansul en pointes și fenomenologia durerii – „fetele noastre îs niște eroine” (VMA, M, 22, balerin în ansamblul de balet)	221
6. 3. 2. Dansul en pointes și habitusul baletic (feminin): „. Nu știu să mă gândesc foarte mult la expresivitate sau cum să-mi duc mâna, așa cum îmi vine, așa fac (...) „(AF, 27ani, balerină în ansamblul de balet).	226
6. 4. Baletul clasic și dansul contemporan – „rigiditate” vs „libertate corporală”	228
6. 5. Caracterul complex al dualității performance-ului dansatorilor de balet clasic	229
6. 5. 1. Estetism social și fizionomie în baletul clasic- dubla valență a epoeche-ului	231
Concluzii	234
Bibliografie.....	239
Anexa 1	252
Anexa 2	253
Anexa 3	254
Anexa 4	256
Anexa 5	258
<i>Interviuri transcrise</i>	258

Cuvinte cheie: sociologia corpului, balet clasic, dansatori de balet clasic, constructionism social, fenomenologia sociologică a corpului, *lumea-vieții*, *performance*, sine, corp, identitate întrupată

Introducere

Lucrarea de față și-a propus un demers științific, încadrat în sfera sociologiei corpului, cu două obiective principale. Primul obiectiv a fost de a configura un spațiu ideatic-epistemic-intelectual specific sociologiei corpului, prin articularea interpretativă a mai multor fragmente de teorie socială. Cel de-al doilea obiectiv a fost de a surprinde această configurare teoretică particulară a sociologiei corpului în sfera empirică a corporalității baletului clasic. Cercetarea noastră deține un substrat sociologic de tip calitativ, având un profil fundamental exploratoriu, abordând o tematică, o epistemă, o teorie calitativă, precum și o metodologie calitativă. Datorită caracterului exploratoriu al lucrării, vom vorbi mai degrabă despre orientări ale cercetării, decât despre configurare de ipoteze.

Cercetarea de față s-a desfășurat în cadrul Operei Naționale din Cluj-Napoca, prin realizarea a 18 interviuri exploratorii cu balerine, balerini (dansatori profesioniști) și coregrafi din cadrul ansamblului de balet al Operei Naționale. Grupul dansatorilor de dans clasic de la Opera Națională din Cluj-Napoca este un grup omogen *per se* ca profesie, dar cu o eterogenitate complexă ca background social, cultural, artistic, atitudinal-perceptiv. Numărul subiecților din cadrul cercetării este 18, din 36 de membri ai grupului, dintre care 4 sunt balerini și 14 sunt balerine. Interviurile au fost realizate în perioada 19. 08. 2014-17. 07. 2016 la Opera Națională din Cluj-Napoca.

Pentru a înțelege specificul lucrării noastre este necesar să subliniem faptul că sociologia contemporană este traversată de o tensiune conceptuală legată de modul în care este nuanțată dezbaterea dintre «sociologia postmodernă»/«post-modern sociology» și «sociologie postmodernității»/«sociology of postmodernity» (Bauman, 1992a, citat în Williams și Bendelow, 2002:23). În contextul tensionat dintre cele două maniere de a produce cunoaștere sociologică în sfera contemporană, *sociologia corpului* deține poziția de disciplină încadrată în matricea „noilor sociologii” (Corcuff, 2005), având un caracter epistemic arborescent, configurat printr-o identitate intelectuală complexă.

Problematika sociologiei, care prezintă o reflecție asupra realității sociale și problematica sociologiei care își asumă o autorefecție asupra propriei logici (conceptual-metodologic-empirice) este un punct epistemic important, care se regăsește în registrul conceptual al sociologiei corpului. Acest tip de demers autoreflexiv reprezintă nucleul dur al paradigmei

corporale sociologice, care dezbate amplitudinea modul în care corpul reprezintă o (re)sursă legitimă sociologică de comprehensiune a lumilor sociale.

Autoreflexivitatea față de propriile producții științifice sociologice reprezintă dimensiunea conceptuală despre care putem spune că produce o nuanțare semnificativă între macroarhitectura sociologică paradigmatică funcționalist-structuralist-sistemică și microarhitectura fenomenologic-comprehensiv-interpretativ-interacționistă. Sociologia corpului reprezintă, *par excellence*, un domeniu autoreflexiv fenomenologic-comprehensiv-interpretativ-interacționist, poziționat într-o permanentă căutare (de)constructivă, care să permită o devoalare a structurilor binare care participă activ la construcția realității sociale. În acest sens, protodualismul cartezian *minte-corp* și dubletele conceptuale descendente, precum *rațiune-emoție*, *public-privat*, *etic-emic*, *masculin-feminin*, *natură-cultură* etc., reprezintă nervuri ale unei gândiri/construcții dihotomice, deconstruită de abordarea sociologiei corpului.

Emergența acestui nou spațiu paradigmatic corporal a avut loc pe fundalul schimbărilor societale din societățile (post)capitaliste, care au reconfigurat trăsături fundamentale ale cotidianului și care s-au reflectat și în sfera de studiu științific (sociologic) prin oferirea unei „eliberări epistemice” corporalității (Turner, 1996).

Raționalitatea demersului științific, care stă la baza sociologiei corpului, are o dublă semnificație analitică, astfel, *corpul* este în același timp „constrâns” și „rezistent”, reprezentând un important „câmp al activității politice și culturale” (Turner, 1992:12). În acest sens, în sfera sociologiei corpului, vorbim despre *societate somatică*, care analizează corpul (în relație intimă cu sinele) ca mijloc „dominant prin care sunt tematizate tensiunile și crizele societății contemporane” (Turner, citat în Turner și Rojek, 2001:214).

Dansul/baletul clasic poate reprezenta maniera sintetizatoare în care se codifică teoretic, pornind de la modelarea configurațională a „posturii” și a „gestului”, „mitologiile” corpului specifice unei *epoci*, unui *grup*, la nivel macrointerpretativ (Godard, 2011:247). Ca și *câmp particular* „al activității politice și culturale”, *corporalitatea baletului clasic* ne-a permis să configurăm o platformă empirică de investigație a sferei teoretice a sociologiei corpului. *Lumea-vieții* dansului clasic oferă o multitudine de posibilități interpretative sociologiei corpului. *Corpul* dansatorilor de dans clasic reprezintă un *locus* al reflectării „constrângerii” și „rezistenței” specifice structurii canonului academic al baletului clasic. Alegerea acestei matrici de reflectare empirică pentru registrele teoretice ale spațiului sociologiei corpului a provocat o nevoie de comprehensiune detaliată și multistratificată a istoriei baletului, a sferei corporal-coregrafic-tehnice și a relației cu sfera artei contemporane.

Rezumat pe capitole

Lucrarea de față de se împarte în șase capitole, primele patru capitole sunt de natură teoretică și epistemică, al cincilea capitol reprezintă o incursiune în sfera metodologiei aplicate, iar ultimul capitol ne prezintă analiza și interpretarea datelor empirice.

În Cap.1., demersul cercetării de față care deține, *ab origine*, un specific deductiv-exploratoriu, pornește de la nevoia de a marca epistemic teritoriul sociologiei corpului în matricea fertilă și revelatoare a *sociologiei cunoașterii (Wissenssoziologie)*, configurând un raport

critic cu sociologia clasică și cu modul în care (re)interpretăm canonul sociologic în sfera corporalității. Unele domenii de studiu sociologic pot imprima cercetării teoretice, precum și reflecției sale empirice, o abordare care nu are o nevoie apriorică de a se raporta la *sociologia cunoașterii*. În cazul de față a existat o nevoie fundamentală de a face trimitere la contextualizarea onto-epistemică a *cunoașterii* și a *acțiunii întrupate* (cotidiene). Sociologia cunoașterii primește un tonus excepțional prin lucrarea *Construirea socială a realității. Tratat despre sociologia cunoașterii*, scrisă de Peter Berger și Thomas Luckmann (2008) și recartografiază maniera în care ne raportăm la „fundamentarea socială a valorilor despre lume” și la maniera în care „realitatea este construită social” (Berger și Luckmann, Ibidem:9-12).

Putem spune faptul că „dezbaterea care planează în zona înțelegerii corpului permite o reflecție în sfera *sociologiei cunoașterii* și se pliază pe două modele largi: unul este circumscris *epistemologiei naturaliste*, care susține caracteristicile biologice ale corpului ca generatoare ale existenței individuale, sociale, politice, economice”(Guță, 2012:316). Cel de-al doilea se află sub umbrela conceptuală a „*epistemologiei construcționismului social*, care de multe ori ignoră sau chiar neagă corpul ca entitate materială, accentuând fundalul eminent (construit) social al existenței umane.(...) *Construcționismul social* modelează corpul, accentuând poziția sa de efect al discursului (*corpul discursiv, tehnicile sinelui* Foucault, 1996, 2005), partea sa simbolică – M. Douglas și R. Hertz – *corpul simbolic* (Williams și Bendelow, 2002:24-29) metaforele și emancipările practicilor corpului (N. Elias – *corpul civilizat* și M. Mauss – *tehnicele corpului*, Cregan, 1995), corpul ca o construcție a puterii și a societății (Bourdieu, 2001; 2003) – *capital fizic, habitus (feminin), violență simbolică*), corpul ca o construcție în cadrul *ritualurilor interacționale întrupate* (Goffman, 1959).(…) *Conceptualizarea fenomenologiei corpului* aduce în discuție corpul în sensul «unui teren existențial al sinelui», al unui «un câmp metodologic definit prin experiența perceptuală și prezența angajamentului în lume» (Csordas, 1990: 11), ca pe «o experiență trăită» o condiție *a priori* a existenței umane micro și macrosociale, conceptualizând *schema de cunoaștere* corporală pe o platformă unitară a *registrelor senzorial-motorii, temporale și intersubiective*, în sensul existenței «corpului meu în lume» conectat cu alteritatea sa social-cultural-corporală (Merleau-Ponty, 1999: 176-179)” (Guță, 2012:319).

Este important de subliniat „faptul că *fenomenologia corpului* nu susține o paradigmă reduționist-deterministă, biologizantă, *în extremis* naturalistă, ci o viziune a experiențierii, înțelegerii, reprezentării, o perspectivă simbiotică între organic, cultural, social, simbolic etc.”(Guță, 2012:319). Interogația care traversează teza de față implică o raportare la dorința de a înțelege maniera în care realitatea (socială, interacțională, culturală, științifică, artistică etc.), compusă din miriade de „provincii de semnificație”, este *construită social și experiențiată/trăită întrupat*. Acesta este substratul epistemic primordial al tezei de față. Trimiterea la modelele teoretice, epistemice, metodologice, interpretative din cadrul lucrării de față pot să ofere un tablou (*teoretische gedankengebilde*) comprehensiv, dacă ar fi să-l invocăm pe Max Weber (2001), cu o argumentație sistematică, dar a cărui natură relativă și limitată o recunoaștem *sui-generis*.

Platforma articulării expresiilor abstracte/reflexive ale sociologiei (corpului și a dimensiunii sale legate de întrupare/încorporare) nu are relevanță și forță fără o cartografiere metodologică a proiecțiilor conceptuale într-o matrice empirică. În cercetarea de față am ales pentru a transporta progresiv epistema în praxis, așa cum subliniam și mai sus, matricea empirică a

corporalității baletului/dansului clasic. Alegerea baletului clasic ca sferă de studiu empiric a implicat o construcție multistratificată a cercetării, prin raportarea la *construcționismul social* și la sfera comprehensivă a *fenomenologiei sociologice a corpului*, prin suprinderea caracterului *construit/reprezentational* și prin sublinierea caracterului *întrupat/incorporat* al dansului clasic și a identității dansatoarelor/dansatorilor de balet.

Sociologia, datorită unei specializări *in extremis*, uneori nu se apropie semnificativ de contextualizarea socio-istorică în raport cu subiectul/obiectul de cercetare. Maniera de a cunoaște registrul corporal-coregrafic al dansului clasic stă (și) sub semnul teoretic-cognitiv-cultural al unui demers istoriografic sintetic, cu un anume registru al detaliilor și al observațiilor specifice, necesar pentru a face inteligibilă lumea dansului clasic. Acest demers conturează structura pe care se modelează înțelegerea sociologică a corporalității dansului clasic, în cazul cercetării de față comprehensiunea genezei istoric-cultural-corporal-coregrafice a baletului clasic fiind o condiție *sine qua non*.

În Cap. 2, am realizat această trimitere la *istoria baletului*, pornind de la *moștenirile greco-latine*, ajungând la dansurile/structurile coregrafice descendente din cultura greco-latină specifice epocii medievale. Am parcurs și un demers de înțelegere a specificului *culturii creștine* în raport cu folosirea ritualului coregrafic/dansant, apoi am făcut trimiteri la Renaștere și la *baletul de curte* a cărui sistematizare s-a manifestat prin emergența aceluia *dans d'école*. O încadrare teoretică a fost realizată și prin descrierea unor aspecte ale evoluției dansului clasic din perioada *preromantică*, apoi am detaliat emergența tehnicii feminine *en pointes* din perioada *romantică*, invocând câteva trimiteri la *opera picturală* a lui Edgar Degas și la importanța acesteia în contextul cultural și antropologic al dansului clasic. Un loc important în sinteza cultural-artistică a istoriei dansului clasic îl ocupă relația sa cu dansul postmodern și maniera critică/deconstructivă pe care o abordează dansul postmodern față de canonul academic. O altă trimitere la contextualizarea artistic-istorică am realizat-o prin prezentarea unei istorii sintetice a baletului în România și a manifestărilor artistice ale *ansamblului de balet* din cadrul Operei Naționale din Cluj-Napoca.

Logica demersului comprehensiunii (corporalității) baletului clasic implică (și) o platformă de înțelegere a corporalității prin apelul la conceptul de *performance*, baletul clasic fiind o artă performativă, *par excellence*.

În Cap. 3, dansul este ilustrat paradigmatic ca *text*, în sfera *construcționismului social*, precum și ca *performanță*, care nu poate fi conceput fără *corporalitate*, fiind, astfel, articulat conceptual în sfera *fenomenologiei sociologice a corpului*. Pe de altă parte, *performance*-ul l-am conceput în sfera *dramaturgiei sociale goffmaniene* (Goffman, 1956), printr-o articulare conștientă a *performativității cotidiene* (a sinelui și corpului) ca *realitate/cunoaștere de gradul I* și relația sa cu *performativitatea/performance*-ul *sistematic* artistic-cultural-estetic-corporal specific dansului/baletului clasic, ca *realitate de gradul al II-lea*. Este necesar de specificat faptul că dramaturgia cotidiană sociologică conceptualizată de Goffman are ca reper inspirațional-cultural poemul shakespearian “All World’s a Stage”, inspirat din *motto*-ul latin “Totus Mundus Agit Histronem” pe care Shakespeare îl atașează teatrului “Globe” (Kivisto și Pittman, 2011). Goffman oferă o perspectivă a interacțiunii umane contextualizată dramatic, în sensul în care la nivel interacțional, *lumea-vieții* este, deși nu conștientizăm, „mai mult o scenă” (Kivisto și Pittman, Ibidem:271). Pe de altă parte „(...) nu este vorba despre a

se identifica efectiv lumea cu un teatru, ci de a valorifica potențele explicative ale unei «analogii» (Stănculescu, 1996:114).

Dansul clasic nu poate fi configurat fără trimiteri la *dansul postmodern* (Banes, 1994), așa cum subliniam și mai sus, și la maniera deconstructivă de a aborda canonul academic coregrafic în *paradigma eliberării corporalității*. Canonul coregrafic specific baletului clasic deține o importanță fundamentală în modelarea *corpului baletic*, în acest sens am realizat o incursiune în *sfera lecției/studiilor de balet* pentru a cunoaște cât mai riguros realitatea tehnic-coregrafică a dansului clasic, abordând mai detaliat *tehnica feminină* a dansului *en pointes*. O altă dimensiune pe care am detaliat-o are un caracter profund problematic în menadrede analitice ale înțelegerii baletului clasic în sfera *sociologiei artei*. Baletul clasic se află sub umbrela culturală a ceea ce numim „*artă înaltă*”/“*high art*”, fiind supus sistematic unei deconstrucții contemporane, care emerge în sfera teoriilor despre artă și cultura de masă, precum și în sfera (politică a) democratizării accesului la artă.

În Cap.4, am încercat să articulăm în sfera sociologiei corpului mai multe *spații de gândire sociologică: sociologica configurațională* a lui Norbert Elias (2002, 2010, 2011), scrierile lui Marx (1959, 1967, 1987, 2009), tezele lui Max Weber (1968, 1998,2001, 2003) despre *raționalitate, etica protestantă și geneza capitalismului, sociologia simțurilor* și excepționala viziune asupra interacțiunii/reciprocității complete a *estetismului social* din sociologia lui Goerg Simmel (1950, 1997, 1998, 2000, 2004) și *constructivismul structuralist*, specific lucrărilor lui Pierre Bourdieu (1983, 1984, 1986, 1998, 1999, 2001, 2003, 2012). Reconfigurarea interpretativă a celor cinci spații intelectuale de reflecție sociologică în sfera *sociologiei corpului* a fost o premisă conceptuală pentru a oferi un registru analitic pentru comprehensiunea *corporalității baletului clasic*.

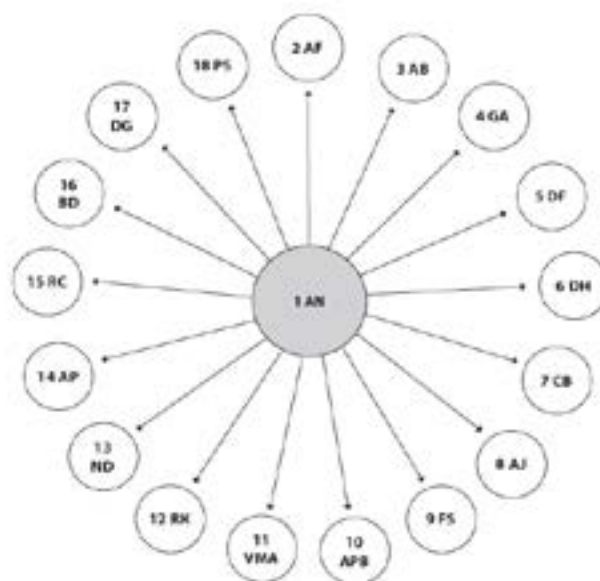
În sfera gândirii lui Norbert Elias, teza despre *procesul civilizării* și combinatorica *sine-corp civilizată* a stat la baza interpretării *corpului regal absolutist* ludovician din sfera *baletului de curte*. Tezele marxiste, interpretate în sfera corporalității, ne-au oferit o trimitere importantă la conceptul de *alienare* a corpului baletic feminin. Baletul clasic, interpretat în sfera raționalității weberiene, a condus la o schemă comprehensivă asupra *raționalității istoriei tehnico-estetice a dansului clasic*, prin evoluția de tip coregrafic, la un nivel de înțelegere macrostructural. Pe de altă parte, ne-a oferit un nivel de înțelegere microstructural legat de *raționalitatea corpului baletic*, prin urmărirea metamorfozelor sale raționalizate de tehnicile coregrafic-estetice și maniera în care coregrafia dansului clasic se află într-o simbioză raționalizată cu *muzica occidentală* (vezi eseul excepțional weberian “The Rational and Social Foundation of Music”-1911). Textele sociologice ale lui Georg Simmel(1950, 1997, 1998, 2000), așezate în matca sociologiei corpului, au dat expresie unei viziuni asupra baletului clasic, în sfera *estetismului social* prin înțelegerea *dansului ca formă de sociabilitate*. *Tehnicile vieții* de factură conceptuală simmeliană au reprezentat un suport conceptual euristic pentru analiza *tehnicilor coregrafice*, subliniind *dimensiunea tehnologică* a construcției *corpului baletic*, în special a *corpului balerinei*, prin tehnica dansului *en pointes*. Pe de altă parte, *fizionomia* ca nucleu al interacțiunii am adaptat-o conceptual prin încercarea de a înțelege rolul său în sfera teatral-artistică a baletului clasic. *Constructivismul-structuralist* al sociologiei lui Bourdieu(1984,1986, 1989,1994,2000,2001, 2003, 2012) a contribuit semnificativ la conturarea conceptului de habitus și a nuanțelor sale specifice lumii baletului. Noi am detaliat *habitusul coregrafic (feminin)* și particularitatea sa în sfera interpretării violenței simbolice de

gen, raportat la ceea ce Bourdieu numește *sociodicee masculină*. Sociologia lui Bourdieu prezintă pentru paradigma sociologică a corporalității un registru analitic important, Bourdieu articulând conștient dimensiunea corporalității în raport cu *existența și acțiunea socială*.

Capitolul prezentat sintetic mai sus oferă, *par excellence*, coerență internă arhitecturii conceptuale a tezei de față, printr-un demers construit prin trei *dimensiuni logico-interpretative*. Prima dimensiune pune în valoare structura specifică a fiecărui spațiu de gândire sociologică, a doua dimensiune aduce în discuție sfera conceptuală a fiecărui gânditor în matricea corporalității, iar a treia dimensiune implică un proces prin care am interpretat *corporalitatea în baletul clasic* prin aceste sfere ale gândirii sociologice articulate în sfera corporalității.

În Cap. 5, am detaliat *logica metodologică* specifică cercetării și maniera în care s-a construit *designul calitativ-exploratoriu* al lucrării noastre. Deși emerge sub o lupă deductivă, cercetarea se reprofilează prin construcția unei logici mai complexe, prin dezvoltarea unei abordări *deductiv-inductiv-abductivă*. Caracterul arborescent al *raționamentului de cercetare* s-a dezvoltat pornind de la un spațiu teoretic al *sociologiei corpului* (articulat în zona *sociologiei cunoașterii*), ajungând într-o sferă artistic-cultural-corporală a *baletului clasic* și prin explorarea *sferei empirice* a lumii dansatorilor de dans clasic.

Cercetarea de față s-a desfășurat la Opera Națională din Cluj-Napoca prin realizarea a 18 interviuri exploratorii cu balerine și balerini (dansatori profesioniști) și coregrafi din cadrul *ansamblului de balet* al Operei Naționale. Am folosit strategia *triangulației metodologice* (precum și *triangulația teoretică*) prin aplicarea metodei *interviului față în față*, *observației participative*, *autoetnografiei* și prin folosirea *analizei documentelor* (din arhiva Operei). Eșantionarea s-a realizat prin intermediul unui informator relevant-AN, cu care am realizat și primul interviu. Accesul la subiecți s-a realizat în instituție, dar cu acord informal. Mai jos este reprezentată schema eșantionării:

Structura eșantionării

Una dintre dimensiunile pe care am dorit să le articulăm pertinent în lucrarea de față a fost aceea de a produce coerență analitică, epistemică, paradigmatică între ceea ce semnifică spațiului teoretic și maniera de configurare a sferei metodologiei aplicate. *Modelul epistemic* configurat aduce în discuție aspecte ale *cercetării de teren față în față* și maniera în care acest tip de interacțiune dintre cercetător și subiecți are un caracter „întrupat”/”*embodied*.” În acest sens am conceptualizat interacțiunea în cadrul *interviului față în față* ca pe o *construcție de cunoaștere intersubiectivă întrupată*, *observația participativă* am conceptualizat-o ca pe o *construcție* prin „corp” și „privire” iar *autoetnografia* am configurat-o ca pe o metodă ancorată în experiențierea (încorporată) *in vivo* a unui fragment de realitate specific *lumii-vieții* dansul clasic, prin participarea cercetătoarei la *cursuri de balet clasic pentru adulți*. Complexitatea, la nivel metodologic a *interacțiunii față în față* prin *limbaj*, are ecouri în maniera în care ne raportăm, în cazul cercetării de față, la fundamentarea cunoașterii interacționale ca și *construcție socială întrupată*, atât la *nivel cotidian* precum și la *nivel științific*. *Întâlnirea față în față*, în cercetarea calitativă, implică, pentru contextul empiric și analitic al acestui demers de cercetare, o analiză a *plasticității interacționale întrupate* a întâlnirilor cotidiene ca matrici ale *întâlnirilor față în față*, indiferent din ce domeniu al *lumii-vieții* cotidiene/profesionale fac parte. În acest sens, Berger și Luckmann în *Construirea socială a cunoașterii. Tratat de sociologia cunoașterii* (2001:47) ne spun următoarele:

„Realitatea vieții cotidiene este împărtășită cu alții. Dar cum au trecut acești «alții» prin experiența vieții cotidiene? Și aici este posibil să facem o distincție între mai multe tipuri de asemenea experiențe. Experiența cea mai apropiată cu ceilalți se petrece în situația de tip față în față, care este cazul prototip al interacțiunii sociale. Toate celelalte cazuri derivă din aceasta. Într-o situație față în față îl întâlnesc pe celălalt într-un prezent concret și viu, împărtășit de amândoi. Eu știu că în același prezent concret mă întâlnește și el [ea]. «Aici și acum»-ul meu și al lui [ei] se influențează reciproc pe durata situației față în față. Ca rezultat, apare un schimb continuu între expresivitatea lui [ei] și a mea. Îl [o] văd zâmbind apoi reacționând la încruntarea mea apoi zâmbind din nou când zâmbesc iar și viceversa, iar această reciprocitate continuă a actelor expresive este accesibilă, simultan, amândurora. Aceasta înseamnă că într-o situație față în față, subiectivitatea celuilalt îmi este accesibilă printr-un maximum de simptome. Desigur, eu pot interpreta greșit unele dintre simptome. Eu pot crede că celălalt îmi zâmbește, când de fapt, el mă privește cu condescendență. Cu toate acestea nicio altă formă de interacțiune socială nu poate exprima largul spectru de simptome ale subiectivității ce apar într-o situație «față în față». Numai în acest caz subiectivitatea celuilalt este atât de categoric «apropiată». Toate celelalte forme de relaționare cu celălalt sunt într-o măsură sau alta «distante»”.

Particularitatea demersului nostru are o dimensiune corelată cu maniera specifică (*auto*) *reflexivă* și *performativă* a epistemei contemporane a științelor sociale în raport cu ipostazele/ poziționările multiple care sunt experiențiate de către cercetător pe parcursul demersului cercetării. În acest sens, tipologia largă care ne oferă o raportare pertinentă la maniera în care am abordat lucrarea ca cercetătoare este aceea a *bricoleur*-ului. Este necesar de specificat faptul că noțiunea de *bricoleur* își regăsește descendența epistemică în lucrările lui Claude Lévi-Strauss, care definea *bricoleur*-ul, în cunoscuta sa lucrare *La Pensée Sauvage/The Savage Mind* (1966), ca tipologie a cercetătorului a cărui genealogie se află în *sfera de comprehensiune a „gândirii mitice”/„gândirii sălbatice”/ „pensée sauvage”/”savage mind”*. „Gândirea sălbatică” este

caracterizată de „un repertoriu eterogen”, având structuri ale construcției *raționalității*, care se pliază pe multiple și complexe aspecte, pe registre ale raționalității conceptualizate ca resurse *fluide/electice* ale cunoașterii umane. Pe de altă parte, cercetarea de față se supune unei logici/raționalități a *sociologiei corpului*, a cărei *identitate intelectuală* aduce în discuție trimiteri la mai multe sfere de cunoaștere socio-umană. Studiul sociologic al corporalității se supune unei multiple *genealogii conceptuale*, vorbim, astfel, despre *sfera nietzscheană*, *psihanaliza freudiană*, *teoriile critice ale școlii de la Frankfurt*, *fenomenologia percepției* din scrierile lui Maurice Merleau-Ponty, *sfera post-structuralistă* a scrierilor *feministe*, *analiza post-marxistă*, *post-freudiană*, *constructivismul sociologic corporal*, *fenomenologia sociologică* a corpului.

Hermenutica critică (Kincheloe, 2004a: 11, citat în Roges, Ibidem: 12), prin poziționarea epistemică de tip *bricolar* a cercetătorului, conturează un *nucleu dur* al dorinței de a devoala *structurile binare* care domină *construcția realității*. În acest sens, *protodualismul cartezian minte-corp* și perechile binare descendente, precum rațiune-emoție, public-privat, masculin-feminin, etic-emic, natură-cultură, reprezintă axe ale unei gândirii dihotomice care este deconstruită în sfera abordării *sociologiei corpului*.

În Cap.6, interpretarea *corpului datelor colectate* pe teren ne-a permis să conturăm o trimitere *fenomenologică* semnificativă prin folosirea conceptului de *lume-viață a baletului clasic*. Interpretarea *lunii-vieții baletului clasic* implică două dimensiuni importante prezente în universurile perceptual-atitudinal-simbolice și narrative ale subiecților. *Prima dimensiune* este configurată prin *provincia de semnificație a lumii artistice/estetice* specifică baletului, iar cea de a doua se configurează prin *provincia de semnificație a lumii (eticii) muncii/tehnicii coregrafice*, specifică construcției *identității dansatorilor de dans clasic*. *Identitatea dansatorilor de dans clasic* se dezvoltă la intersecția dintre cele două provincii de semnificație, configurarea identității realizându-se prin dezvoltarea unor *tehnici (coregrafice) ale corpului* (Marcel Mauss, 1934) și a unor *tehnici ale sinelui* (Michel Foucault, 2005), cu o specificitate legată de *arta baletului clasic*. *Construcția identității dansatorilor de dans clasic* este influențată de maniera în care subiecții ajung să practice această artă. În corpusul de date analizat au emers câteva *modele* legate de maniera în care subiecții ajung să urmeze un *învățământ vocațional-coregrafic*. Primul model ne prezintă trecerea de la sport, karate, gimnastică și dans sportiv la balet, un alt model ne prezintă o trimitere la *modele vocaționale-native*, cel de-al treilea model ne prezintă nevoia de *deschidere spre social* (capital social, grup de egali) a copilului care, astfel, ajunge în contact cu dansul clasic. Al patrulea model evidențiază *selecția subiecților* de către profesori de la Liceul de coregrafie în cadrul școlilor primare din Cluj, cel de-al cincilea modelul pune în evidență *profilul copilul energetic* care are nevoie de o *activitate* care sa-l *echilibreze*, al șaselea modelul este legat de *capitalul social al părinților*, al șaptelea model implică *biografia* părinților care au fost *dansatori*, modelul următor ne prezintă contextul în care copilul are nevoie de *rezidență* și astfel intră în contact cu lumea dansului clasic, iar ultimul model implică o trimitere *inspirațională* a copilului influențat de ceea ce vede la televizor și care, astfel, și dorește să urmeze o școală de balet. Contextualizarea opțiunii de a urma învățământ coregrafic-vocațional se conturează cel mai des, în cadrul analizei noastre, în sfera modelului în care subiecții ajung să practice baletul clasic prin renunțarea la sport/(karate și gimnastică) și la dans sportiv.

Microcomprehensiunea și trimiterile microinterpretative și microanalitice la datele colectate ne prezintă maniera în care *lumea baletului clasic* este experiențiată empiric printr-o

traducere conceptuală a ceea ce semnifică „*vocație*”/”*beruf*”. Max Weber numește „*beruf*”/ „*calling*”/„*vocație*” (Turner și Wainwright, 2003: 272) o dimensiune a profesiei care se conține printr-un „*pattern* sistematic de disciplină și comportament care este conceput pentru a produce un sine sau o «personalitate» distinctă” (Weber, 1966:182, citat în Turner și Wainwright, Ibidem:272). Conceptul de *vocație* aduce în discuție, pe filieră weberiană, așa cum subliniam mai sus, *disciplina, autodepășirea, studiul individual, performanța*, aspecte fundamentale ale construcției unei *personalități complexe, distincte*. În acest sens putem ilustra câteva fragmente din narativele subiecților:

„(...) trebuie să fii o persoană foarte dură cu tine însuși, să ai un antrenament zilnic foarte strict, foarte sever, să ai o alimentație foarte bună, să le faci cu cap, atunci corpul, trebuie să înveți corpul ca să...nu știu să-l ajuți să perceapă anumite chestii, el din momentul ce le-o perceput chestiile alea îți răspunde(..)” VMA (m, 22 ani, balerin în ansamblul de balet); „(...) îmi place să cred că că noi, balerini, suntem niște persoane foarte tari, tari din punct de vedere psihic dar și fizic (...)”(AJ, F, 28 ani, priama balerină); „(...) trebuie să muncești în primul rând, zi de zi, literă de lege (...) zi de zi, zi de zi, sâmbătă, duminică, luni, tot timpul (...)” (GA, M, 27 ani, solist balerin).

Complexitatea structurii *sinelui și corpului balerinelor* implică o dimensiune pe care noi am conceptualizat-o prin „fenomenologia sociologică a durerii și a accidentării”/”phenomenology of pain and injury”. În literatura de specialitate conceptul de „fenomenologie a durerii și a accidentării”/”phenomenology of pain and injury” este ilustrat de Turner și Wainwright (2003:270) în articolul lor “Corps de Ballet: the case of the injured ballet dancer”, cercetătorii britanici ne spun următoarele: „Dansul este ilustrarea clasică a argumentului că performance-ul nu poate fi înțeles doar ca text. Este important, așadar, pentru sociologi să acordăm atenție «performativității» pentru a surprinde rolul încorporării [embodiment] în fenomenologia durerii și accidentării”. Practica tehnico-artistică a dansului clasic, precum ne prezintă narativele subiecților, construiește *perfectiunea spectacolului* de balet și prin efort fizic extrem, care predispoze corpul la *răni și accidente* (fie în timpul antrenamentului, fie pe scenă). Din sfera percepțiilor subiecților cercetării prezentăm câteva trimiteri expresive:

„(...) intră într-un cuvând ambele, cred. Zici balet, zici și durere.”(DH, m, 28 ani, prim-solist); „(...) dacă nu doare, baletul înseamnă că nu-i făcut cum trebuie(...)”(GA, m, 27, solist-balerin); „(...) trebuie să ne referim la durere, te doar spatele, te dor gleznele, te dor degetele,(...) cu cât faci mai mult și repeși mai mult, există uzura corporală.” (AB, F, 29, balerină în ansamblul de balet).

Fenomenologia sociologică a durerii (corpului baletic) este ilustrată expresiv de tehnica feminină a dansului *en pointes*, a cărei complexitate și estetică de tip coregrafic este emblematică pentru baletul clasic. Dansul *en pointes* /„*pe vârfuri*” configurează *identitatea balerinei*, însă această tehnică se contruiește printr-o forțare *in extremis* a corpului dansatoarei și, în acest sens, *fenomenologia durerii* reprezintă o sferă interpretativă a manierei în care este modelat *habitusul dansatoarelor de dans clasic*. *Habitusul* ca și concept de factură structuralist-constructivistă (al cărui avatar conceptual sociologic îl regăsim în scrierile lui Norbert Elias) are o dimensiune generală, dar prezintă (și) o particularizare prin conceperea *habitusului feminin*, ale cărui *trăsături/dispoziții specifice* le putem întâlni în *construcția întrupată a identității balerinei*, prin conceperea habitusului (individual, coregrafic, instituțional) feminin. *Identitatea balerinei*, în raport cu tehnica de tip coregrafic a dansului *en pointes*, deține o relevanță de tip teoretic, empiric și corporal, participanții la cercetare ne spun, în acest sens, următoarele:

„Ahh, baletul fără poante (...) nu există (...) te simți destul de ciudat, tot timpul dureri, dar după aia te obișnuiești (...) ține de fiecare să-și găsească poantele care i se potrivesc (...) poantele sunt aerul unei balerine (...)” (BD, f, 43 ani, balerină în ansamblul de balet); „La ele problema intervine datorită faptului că întreaga greutate a corpului uman (...) stă în cinci degete, ceea ce-i foarte, foarte, foarte mult. Am înțeles că s-a făcut un studiu, e ca și cum s-ar așeza pe tine un elefant. (...) primul lucru care se formează în bătăturile la ele, dragele de ele (...) (DH, m, 38 ani, prim-solist); „Am dansat în clasa a XI-a la un concurs național de balet fără unghiile degetelor mari, poante 10 minute, când am ieșit de pe scenă, poantul meu era maro de sânge, n-am simțit nimic, pentru că aveam o tehnică atunci. De multe ori le povesteam foștilor elevi și studenți că nu mai simțeam durerea și îi rugam pe colegi, pe băieți să ne calce puternic pe picioare să ne amorțească ca să putem să nu ne mai intereseze durerea cealaltă (...)” (ND, f, 48, lect. univ, dr. fostă balerină)

O altă dimensiune, analizată în corpul de interviuri, ne prezintă concepții ale subiecților despre *libertatea corporală* și *expresiv-emoțională* a *dansului postmodern/contemporan* în comparație cu „rigiditatea” și *standardizarea dansului clasic*. Comparația dintre dansul clasic/canonul academic și dansul postmodern deține valențe multiple în sfera interpretativă a corporalității. Subiecții ne propun următoarele percepții :

„(...) după părerea mea, sincer, baletul contemporan îți permite o mai mare libertate (...) îți permite... ăăă... mișcări mai diferite, care să vină de la tine, nu să fie gata (...) să vină de la tine și cum simți tu (...)” (RK, m, 27ani, balerină în ansamblul de balet); „Dansul contemporan îți oferă o altfel de libertate, adică nu-i așa strict, și, cumva, așa rigid ca dansul clasic. Acolo poți să mai improvizezi, să mai dai de la tine și clar din punct de vedere fizic alte grupe de mușchi, decât solicită dansul clasic.” (RC, f, 20 ani, colaboratoare a Operei); „(...) în baletul contemporan nu există limite și în ziua de astăzi chiar asta este principiul aici și acum, de aceea cele mai multe spectacole sau experimente sunt sub semnul eșecului (...)” (ND, lect.univ.dr., fostă balerină a Operei).

Performance-ul specific baletului clasic deține o complexitate care se profilează, în sensul interpretativ al datelor de față, prin prezența *publicului* ca *actor/agent* activ în configurarea *identității întrupate a dansatorilor de balet clasic*, printr-o raportare/proiecție continuă a dansatorilor în raport cu expectanțele artistice/estetice ale publicului, pe de o parte. Pe de altă parte, încadrând interpretarea noastră în sfera *fenomenologiei durerii corpului baletic*, putem spune faptul că subiecții trăiesc o duplicitate, specifică în general sferei teatral-artistice, însă particularitatea sa în baletul clasic relevă o relație complexă între *corp-durere-emoții* și capacitatea dansatorului de a-și construi o *identitate complexă* în care „publicul nu trebuie să vadă” „durerea fizică”, „efortul” dar nici „stările” emoționale a căror încărcătură este implicită vieții cotidiene, balerinii trebuie să lase impresia „că-i foarte ușor” totul pe scenă. În acest sens, complexitatea/dificultatea *actului performativ artistic*, în sfera baletului clasic, implică o *spirală a performativității artistice și cotidiene, dimensiuni* impletite în maniera în care este experiențiată subiectiv/individual/instituțional *lumea-vieții baletului*, atât la nivel emoțional-artistice precum și la nivelul încorporării *perfectiunii* tehnicii baletice. Sfera narativelor din corpul datelor empirice ne prezintă, în acest sens, următoarele construcții atitudinal-perceptive:

„De multe ori trebuie (...) trebuie să zâmbești chiar dacă nu-ți vine- la facultate probleme, la serviciu probleme, ai spectacol, trebuie să-ți revii, să-ți dai seama că ai spectacol, să-ți revii, asta-i cel mai greu în meseria asta.” (PS, F, 19 ani, balerină în ansamblul de balet); „(...) în orice meserie, în orice domeniu de activitate ai parte de dificultăți, ai parte de accidentări, ai parte de momente grele, important e să rezisti (...) pentru că noi suntem învățați să ducem o viață grea, să strângem din dinți și să nu arătăm că avem

dureri sau să ne arătăm că munca pe care o facem este grea (...). (...) vizual trebuie să pară cât mai leker și cât mai grațios, cât mai plăcut publicului. (RK, M, 27 ani, balerin în ansamblul de balet).

O altă dimensiune a sferei interpretativ-tematice a cercetării a constituit-o raportarea subiecților, analizată în sfera *estetismului social* simmelian, la percepția *fizionomiei* în actul coregrafic-tehnic-artistic al baletului clasic. *Estetismul social* reprezintă nucleul excepțional al tezelor lui Georg Simmel și abordează microeuristic și microinteracțional realitatea socială, pe o platformă a *teoriilor despre artă*, în paradigma *neokantiană* și *shopenauriană*. *Estetismul social simmelian* construiește una dintre cele mai rafinate, subtile, revelatoare, sofisticate *teorii despre interacțiunea umană (întrupată)* (încă nevalorizată complet în sociologie) prin conceptualizarea *fizionomiei/chipului* ca loc central al interacțiunii față în față. *Fizionomia* deține atât o valență a forței *apropierii*, a reciprocității complete, precum și un substrat al *fragilității interacțiunii*. Suspendarea subiectivităților individuale, în cadrul interacțiunii complete, prin intermediul subtilităților fizionomice, implică, din punct de vedere conceptual, acel *epoche* specific experiențierii frumosului artistic, încadrat în sfera teoriilor tradiționale despre artă. Simmel concepe *estetismul social* prin raportarea la o paradigmă a *societății ca operă de artă*, prin comprehensiunea „socialității/sociabilității/asocierii/interacțiunii (pure) la fel cum este concepută *trăirea estetică pură*”. Interacțiunea completă deține un „caracter *per se*, fără constrângere/tensiunea utilității”, subliniind „*epoche-ul* subiectiv/individual față de propria realitate, în tandem cu celălalt, care, la rândul său, fără vreun interes sau nevoie imediată, trăiește acest tip de suspendare/unitate/estetism social”. Ceea ce construiește Simmel în limbaj weberian se numește *ideal-tip*, iar în sfera fenomenologiei sociologice schütziene se numește *tipificație*.

În cadrul *performanței*-ului specific baletului clasic, *fizionomia* interpretată ca mijloc al expresivității corporal-artistice, dar și interacționale, în raport cu *publicul*, s-a revelat în urma *analizei de conținut interviu cu interviu* printr-o dublă *internalizare*: ca mijloc de *comunicare teatral (interacțional)* cu publicul, în sensul artistic-expresiv dar și ca formă de *standardizare* a expresivității teatrale prin standardizarea registrului fizionomic. Subiecții ne spun următoarele despre aceste dimensiuni fizionomice ale *performanței*-ului baletului clasic:

„(...) mimica feței este importantă pentru că...ăăă...publicul (...) vede expresia feței, înțelege că ești trist sau că ești fericit, trebuie să-i transmiți anumite energii, să simți ce a simțit personajul pentru că altfel o să se plictisească” (AP, f, 18 ani, colaboratoare a Operei); „Fără expresia feței noi suntem morți pe scenă, nu putem face nimic. Eu, (...)sincer, să mă duc la un spectacol și să văd un bufon care nu exprimă nimic, decât tehnica...nu-mi place, sincer. Pe lângă tehnica care-i impusă peste tot, pe lângă muzica pe care trebuie s-o respecti, tempo-ul și ritmul și toate celelalte, mai există și partea artistică care vine din interiorul tău și ceea ce exprimi tu se arată pe față (...)” (VMA, m, 22 ani, balerin în ansamblul de balet); „(...) lebăda îi lebădă, n-ai ce zâmbi, dansul clasic îi destul de rigid, sunt chestii foarte matematice, foarte clare, pe lângă asta trebuie să arate bine și să nu se vadă chinul de pe fața ta dacă-i o mișcare mai grea sau ceva (...)” (PS, f, 19 ani, balerină în ansamblul de balet); „(...)începând din secolul al XVII-lea s-au instituit niște modele, niște tipare, patternuri, cum se numesc acum, care au rămas prin tradiție neschimbate, nu pot spune că sunt de acord cu ele pentru că așa de tare s-au standardizat încât au devenit a doua mască, de după măștile care au fost folosite în antichitate(...) devenise un rictus zâmbetul nedezlipit de pe fața dansatoarei (...) dacă vă duceți la un spectacol la Opera din Paris vezi multiplicarea aceleiași dansatoare de la firul de păr, de la privire, de la forma înălțării nasului și a zâmbetului, până la degetul mic de la picior (...)” (ND, F, 48 ani, lect.univ.dr., fostă balerină)

Concluzii

Lucrarea de față nu prezintă concluzii ferme, ci posibile deschideri teoretice, metodologice și interpretative. Registrul deschiderilor cercetării se raportează la faptul că această tematică nu a fost explorată sistematic în sociologia autohtonă. Ceea ce propune lucrarea de față este o viziune cu un caracter interdisciplinar, prin articularea spațiului de studiu al sociologiei corpului și a spațiului de studiu al baletului clasic. Demersul cercetării de față ne prezintă multiple interpretări ale corporalității ca tematică de cercetare sociologică. Pe de altă parte, demersul de față ne propune multiple abordări ale corporalității baletului clasic în sfera teoretică sociologică de tip corporal, însă predomină două mari abordări. Prima abordare se profilează ca analiză a baletului clasic prin intermediul unor categorii macrostructurale legate de dans ca practică de tip artistic-cultural și coregrafic, conceptualizată ca producție a culturii occidentale. Cea de-a doua abordare încearcă, prin configurarea intimă a identității corporal-coregrafice a dansatorilor de dans clasic, să construiască o perspectivă microanalitică și microinterpretativă, perspectivă articulată prin incursiunea în sfera empirică a *lumii-vieții* baletului clasic.

Lumea dansatorilor de dans clasic este neexplorată. Lumea baletului clasic nu este o lume mai specială decât altă lume socială, căci fiecare fragment social are complexitatea/legitimitatea sa specifică, dar lumea dansului clasic deține un potențial de cunoaștere particular, important pentru sociologia corpului. Modelarea corporalității dansatorilor de dans clasic implică o comprehensiune a structurilor culturale, coregrafice, tehnice, estetice și politice ale baletului clasic, „corpul ideal” baletic fiind o „idealizare a unor forme instituționale”, având la bază „standarde nenaturale” și de aceea selecția celor care pot fi apți pentru dansul clasic este foarte strictă (Khudaverdian, 2006:68). Standardele antropometrice ale corpului balerinelor/balerinilor se raportează ritualic la „forma ideală corporală” ancorată structural în forma unei „imagini idealizate a perfecțiunii” (Khudarvedian, Ibidem:46, 47). Pe de altă parte, în lucrarea noastră am configurat un demers *deconstructiv* în raport cu registrele corporalității dansatorilor de dans clasic, prin comprehensiunea corporalității sub umbrela *fenomenologiei durerii*, marcând configurarea *vocației* de dansator/dansatoare de balet în sensul comprehensiunii *lumii-vieții* specifică artei și a *lumii-vieții* specifică muncii.

Limite ale cercetării

Limitele cercetării de față implică o trimitere metodologică la maniera de reconfigurare a principalei metode folosite. Interviuul *exploratoriu calitativ față în față* are relevanță metodologică în contextul metodologic al cercetării noastre, însă metoda cea mai potrivită pentru continuarea cercetării implică o aplicare a unei metode configurată pe profilul *metodei biografice*. Care sunt trimiterile semnificative pentru a configura acest tip de metodă? Practicarea baletului clasic începe, de obicei, din punct de vedere instituțional/formal, în clasa a V-a, la 9-10 ani. Transformările *sinelui* și *corpului* un(e)i dansator/dansatoare de dans clasic implică o relație directă cu universul *instituțional/pedagogic/coregrafic/estic/corporal* al baletului clasic. Modul în care practicarea dansului clasic și *parcursul vieții* unui dansator se intersectează, creează o legătură puternică între *individual* și *instituțional*, conducând la o *construcție înrupată a identității* ca structură umană-existențială-interacțională dar și coregrafică, tehnică, estetică baletică. În acest sens, metoda biografică poate contura o perspectivă mai detaliată/relevantă/semnificativă a profilului individual al fiecărui subiect, deoarece este necesară o conturare specifică a parcursului fiecărui dansator/dansatoare de dans clasic.

În ceea ce privește discuția despre limitele cercetării este necesar să aducem în discuție și conceptul de validitate a cercetării. Conceptul de *saturație* are o relevanță metodologică în spectrul cartografiat calitativ în sfera registrului *validității* împreună cu ceea ce semnifică noțiunea de *acceptare internă*, *corență internă*, *confirmare externă* și *completitudine*. Fiecare dintre acești cinci indicatori ai validității cercetării calitative necesită o abordare și o împlinire metodologică. În ceea ce privește *saturația* datelor, în contextul metodologic al cercetării de față, putem spune că era necesar ca grupul dansatorilor profesioniști de dans clasic din cadrul Operei Naționale din Cluj-Napoca să fie studiat exhaustiv, deoarece este un grup bine definit și restrâns. Din motive legate de intrarea în sfera instituțională și din motive legate de maniera în care se reconfigurează în funcție de *stagiune ansamblul de balet*, noi am realizat interviuarea a jumătate dintre balerinii care fac parte din *colectivul ansamblului de balet*. Pe de altă parte, o dimensiune excepțională și profund particulară și euristică a cercetării calitative implică *acceptarea internă*, un registru al paradigmei calitative de factură *relațională*, care conturează o *etica relațională a cercetătorului* în raport cu universul subiecților. *Acceptarea internă* presupune revenirea cercetătorului pe teren și prezentarea rezultatelor studiului subiecților participanți. Acest moment relațional al cercetării noi nu l-am realizat, dar vom încerca să continuăm cercetarea și după obținerea unei cartografieri robuste a saturației datelor, să prezentăm rezultatele cercetării actorilor participanți.

O altă limită a cercetării aduce în discuție faptul că, deși am insistat în conceperea arhitecturii epistemic-teoretice a lucrării pe filiera corporalității, necesitatea de a face mai multe trimiteri teoretice, *ab hinc*, la construcția *sinelui și identității*, în ceea ce privește profilul dansatorilor de dans clasic, este importantă. Trimitere la construcția *sinelui și a identității dansatorilor de dans clasic* este relevantă pentru a produce o *unitate analitică/empirică* mai robustă între *sine-corp-identitate*. Tripleta interpretativă despre care vorbim a reieșit ca trimitere semnificativă în urma analizei corpusului de date.

Contribuții teoretice și metodologice

Încărcătura originală epistemică precum și tematică a cercetării de față implică configurarea unui spațiu multistratificat, în care pornind de la corporalitatea ca tematică sociologică am construit o abordare a corporalității baletului clasic. Poziționată, *sui-generis*, într-un registru de studiu corporal, cercetarea de față, prin analiza/interpretarea universurilor perceptual-simbolic-narative ale subiecților a construit o dimensiune mai largă a sferei baletului clasic prin integrarea sa într-o sferă interpretativă sociologică a *lumii-vieții*. Corporalitatea baletului/dansatorilor de dans clasic a fost conceptualizată în două matrici largi. Într-o matrice *reprezentatională a corpului* (vezi *construcționismul social*) prin încercarea de a descrie/înțelege/analiza istoria baletului, evoluția coregrafic-tehnică și estetică. Pe de altă parte, am încercat o integrare analitică/interpretativă a corporalității baletului clasic în sfera *fenomenologiei sociologice a corpului*, prin configurarea *experiențierii* dansatorilor de dans clasic a *lumii-vieții* corporale a baletului clasic.

În contextul sociologiei autohtone nu există cercetări care să fie realizate în sfera corporalității baletului clasic. Cercetarea de față prezintă o deschidere tematică, analitică și empirică, în acest sens îi putem atașa o serie de virtuți conceptuale, dar și o serie de limite și contradicții teoretice, paradigmatică și epistemice.

Pe de altă parte, latura originală a lucrării este reflectată de abordarea epistemică a *matricilor metodologice* folosite, iar acest tip de ancorare epistemică a metodologiei oferă coerență/unitate internă cercetării, prin raportarea *metodei interviului față în față*, metodei *observației participative*, *autoetnografiei* la sfera comprehensiunii fundamentale a incursiunii (științifice/sociologice) pe teren ca *acțiune de cercetare întrupată*. În contextul metodologic al cercetării de față este necesar să accentuăm ca indicator al originalității practicarea de către cercetătoare a baletului clasic pentru adulți-vezi *autoetnografia*. Experiențierea practicii baletului clasic a implicat o reconfigurare a viziunii teoretice și a analizei empirice și ne-a condus către o altă conceptualizare a ipostazelor cercetătoarei în sfera praxisului de cercetare a corporalității, prin abordarea unei *etici relaționale* a cercetării. Pe de altă parte, am conștientizat faptul că realizarea cercetării conduce nu numai la o deschidere a unor ferestre cognitiv-teoretic-epistemic-metodologice, ci și la așezarea acestui moment în intimitatea (auto)biografică a cercetătoarei.

Bibliografie

- Aalten, A. (1997), "Performing the Body. Creating Culture", in Kathy Davis (ed.) *Embodied Practises: Feminist Perspectives on the Body*. pp. 43-58, Adresa: <https://books.google.ro/books?id=yBxmBvR-2fkC&printsec=frontcover&vq=aalten#v=onepage&q=aalten&f=false>, Accesat: 02. 04. 2016
- Aalten, A. (2004), "The Moment When it All Comes Together: Embodied Experiences in Ballet", Adresa: <http://ejw.sagepub.com/>, Accesat: at Univ Lucian Blaga January 2016, Accesat: 03. 09. 2016
- Achim, G, Achitei, I., Breazu, M. et all. (1972), *Dicționar de estetică generală*, București, Edit. Politică
- Agabrian, M. (2004), *Cercetarea calitativă a socialului*, Cluj-Napoca, Edit. Institutul European
- Agabrian, M. (2007), *Școala, familia, comunitatea*, Cluj-Napoca, Edit. Institutul European
- Andreica, O. (2006), „Valorificarea muzicală a unor simboluri din mitologia asiatică în baletul Corbii și bufnițele de Răzvan Metea”, în *Camera XXI. Atelier Muzical-Coregrafic. „Investiții analitice și creație în genurile balet și simfonie de cameră din componistica națională și universală contemporană”*, Cluj-Napoca, Edit. Media Musica, p. 128-141
- Arditi, J. (2001), "Exploring Netiquette: Figurations and Reconfigurations in Cybernetic Space", in *Norbert Elias and Human Interdependencies*, Thomas Salumets (ed), Adresa: <https://books.google.ro/books?id=AMAdKBXmnpMC&pg=PA94&lpg=PA94&dq=elias+and+simmel&source=bl&ots=0zmtJVQVo&sig=91tQaw77qP1yd5FrwnRqE22wbZQ&hl=en&sa=X&ei=ngwZVYXnOcz3aqCfqtAB&ved=0CFEQ6AEwCQ#v=onepage&q=elias%20and%20simmel&f=false>, Accesat: 28.05.2015, Accesat: 14.07.2014
- ATLAS.TI.7, Adresa: http://softadvice.informer.com/Atlas_Ti_7_Software_Free_Download.html
- Barnes, S. (1994), *Writing Dancing in the Age of Postmodernism*, Adresa: https://books.google.ro/books/about/Writing_Dancing_in_the_Age_of_Postmodern.html?id=Ily4OmoPZQAC&redir_esc=y, Accesat: 28. 08. 2016
- Baudrillard, J. (2008), *Societatea de consum. Mituri și Structuri*, București, Edit. Comunicare. Ro
- Bauman, Z. (2000), *Etica postmodernă*, Timișoara, Edit. Amarcord
- Bauman, Z.(2008), *Gândirea sociologică*, București, Edit. Humanitas
- Bauman, Z. (2000), *Liquid Modernity*, Adresa: https://books.google.ro/books?id=xZ0RAAAAQBAJ&pg=PT91&source=gbv_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false, Accesat: 14. 06. 2016
- Beck, U. (1992), *Risk Society: Towards an New Modernity*, London: Sage
- Becker, H. (1982), *Art Worlds*, Adresa: https://monoskop.org/images/1/17/Becker_Howard_S_Art_Worlds.pdf, Accesat: 31. 05. 2016
- Berger, P., Luckmann, T. (2008), *Construirea socială a realității. Tratat de sociologia cunoașterii*, București, Edit. Art
- Bhaskar, R. (2001), *Idealism*, in *A Dictionary of Marxist Thought* (2nd edition), Tom Bottomore, Laurence Harris, V. G. Kiernan, Ralph Miliband (eds), p. 247
- Bhaskar, R. (2001), *Idealism*, in *A Dictionary of Marxist Thought* (2nd edition), Tom Bottomore, Laurence Harris, V. G. Kiernan, Ralph Miliband (eds), pp. 369-273
- Bhaskar, R. (2008a), *A Realist Theory of Science*, Adresa: http://uberty.org/wpcontent/uploads/2015/09/Roy_Bhaskar_A_Realist_Theory_of_Science.pdf, Accesat: 04. 08. 2016
- Bhaskar, R. (2008b), *Dialectic. The Pulse of Freedom*. London: Sage
- Blackburn, S. (1999), *Dicționar de filosofie*, București, Edit. Univers Enciclopedic, trad. Cătălina Iricinschi, Laurian Sabin Kertesz, Liliana Torres, Mihaela Czobor
- Blanchet, A. Gotman, A. (1998), „Interviul de producere a datelor”, în *Ancheta și metodele ei: chestionarul, interviul de producere a datelor, interviul comprehensiv*, Edit. F. De Singly, A. Blanchet, J. -C. Kauffman, Iași, Edit. Polirom, trad. E. Stănculescu, A. L. Zahaniciuc, O. Bibiri, A. -A. Lăzărescu, p. 111-176
- Blumer. H. (1954), "What is Wrong with Social Theory", *American Sociological Review* 18: 3-10, Adresa: https://brocku.ca/MeadProject/Blumer/Blumer_1954.html, Accesat: 28. 09. 2016
- Bollogh, R. W (2009), *Love or Greatness: Max Weber and Masculine Thinking*, Adresa: https://books.google.ro/books?id=cGqMAGAAQBAJ&printsec=frontcover&dq=Roslyn+Wallach+Bologh+love+of+greatness&hl=ro&sa=X&redir_esc=y#v=onepage&q=marianne%20weber&f=false, Accesat: 19. 06. 2016
- Bourdieu, P. (1986), *The Forms of Capital*, Adresa: <https://www.marxists.org/reference/subject/philosophy/works/fr/bourdieu-forms-capital.htm>, Accesat: 02. 06. 2015
- Bourdieu, P. (2000), *Simțul practic*, Iași, Edit. Institutul European, trad. Rodica Caragea, postafață Mihai Dinu Gheorghiu
- Bourdieu, P. (2003), *Dominația Masculină*, București, Edit. Meridiane
- Bourdieu, P. (2001), *Meditații pascalienne*, București, Edit. Meridiane
- Bourdieu, P. (1994), *Regulile Artei*, Buicurești, Edit. Univers

- Bourdieu, P. (1986), *Economia bunurilor simbolice*, București, Edit. Meridiane, trad. și prefață Mihai Dinu Gheorghiu
- Bourdieu, P. (1989), *Social Space and Symbolic Power*, Adresa: <http://www.soc.ucsb.edu/ct/pages/JWM/Syllabi/Bourdieu/SocSpaceSPowr.pdf>, Accesat : 05. 06. 2015
- Bourdieu, P. (1998), *Dominația masculină*, București, Edit. Meridiane, trad. și cuvând înainte Bogdan Ghiu
- Bourdieu, P. (2012), *Limba și putere*, București, Edit. Art, trad. din franceză Bogdan Ghiu, trad. din engleză Laura Albușescu, studiu introductiv B. Thompson
- Boureaux, R. (1983), *Edgar Degas*, București Edit. Meridiane
- Braiterman, Z. (1998), *(God) After Auschwitz: Tradition and Change in Post-Holocaust Jewish Thought*, Adresa: <https://books.google.ro/books?id=MazHHD1pzHIC&q=thedicee#v=onepage&q=thedicee&f=false>, Accesat: 19. 06. 2016
- Bourdieu, P. (1984), *Distinction: A Social Critique of the Judgment of Taste*, translated by Richard Nice, Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press
- Burke, P. (2012), “Norbert Elias and the social history of knowledge”, (Articolul nu este paginat!), Adresa: <http://quod.lib.umich.edu/h/humfig/11217607.0001.102/--norbert-elias-and-the-social-history-of-knowledge?rgn=main:view=fulltext>, Accesat: 21. 01. 2014
- Bourdieu, P. (1999), “Rethinking the State: Genesis and Structure of the Bureaucratic Field”, in G. Steinmetz (ed), *State/Culture. State Formation after the Cultural Turn*, Ithaca: Cornell University Press, pp. 53-75
- Caraman-Fotea, D., Constantinescu, G. (2008), *Fascinația dansului. Dicționar de balet*, București., Edit. Muzicală
- Castree, N (2009), “The spatio-temporality of capitalism”, Adresa: [file:///C:/Users/mvg/Downloads/Time-Society-2009-Castree-26-61%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/mvg/Downloads/Time-Society-2009-Castree-26-61%20(1).pdf), Accesat: 09. 09. 2016
- Chichón, K. M. (1997), *The Impact of Cultural Studies on the Field of Dance*, Adresa: <https://books.google.ro/books?id=p8YIBgAAQBAJ & pg=PA6 & lpg=PA6 & dq=marx+and+classical+ballet & source=bl & ots=0pzVryNb3z & sig=ooowcyFtQbIrpONba2ikK9E87sk & hl=ro & sa=X & ved=0ahUKewj6o8yKlsrJAhXHaxQKHXXQDD4Q6AEIWzAJ#v=onepage & q=marx%20and%20classical%20ballet & f=false>, Accesat: 07. 12. 2015
- Clément, F., Larousse, P. (1999), *Dictionnaire lyrique ou Histoire des opéra*, Adresa: http://gallica.bnf.fr/ark:/12148/bpt6k5739510d/f6_image, Accesat: 11. 10. 2015
- Cohen S. J. (1966), *The Modern Dance: Seven Statements of Belief*, Adresa: https://books.google.ro/books?id=WMXxOgAACAAJ&source=gb_s&redir_esc=y, Accesat: 28. 08. 2016
- Collins, R. (1998), *The Sociology of Philosophies: A Global Theory of Intellectual Change*, Harvard: Belknap Press
- Coman, B. S. (1999), *Înființarea Operei Naționale din Cluj 1919*, Cluj-Napoca, Edit. Casa Cărții de Știință, ediția a III-a
- Constantinescu, M. (1989), *Dirijorul de lebede. Întâlniri cu Oleg Danovski*, București, Edit. Muzicală
- Corcuff, P. (2005), *Noile sociologii. Construcții ale realității sociale*, Iași, Edit, Institutul European
- Costa, C. (2013), “Socialization and sociability”, Adresa: http://www.ijse.eu/wp-content/uploads/2014/01/2013_3_13.pdf, Accesat: 23. 08. 2015
- Cowan, J. K. (1990), *Dance and The Body Politic in Northern Greece*, Adresa: https://books.google.ro/books?id=TFdbzE_F6AUC&pg=PA19&lpg=PA19&dq=simmel+and+dance&source=bl&ots=RZW1yj81o0&sig=12tRrZq0tfY5M-THW_2zFyYei0&hl=en&sa=X&ved=0CEsO6AEwCWoVChMIpNjVgsKgxwIVzFwaCh1e0AVV#v=onepage&q=simmel%20and%20dance&f=false, Accesat: 18.08.2015, Accesat: 12.03.2015
- Cowar, G. (2014), *The Triumph of Pleasures: Louis XIV and the Politics of Spectacle*, Adresa: https://books.google.ro/books?id=t0ZH0SXtZHMtC&redir_esc=y, Accesat: 03. 11. 2015
- Craib, J. (1997), *Classical Social Theory: An Introduction to the thought of Marx, Weber, Durkheim and Simmel*, Oxford: Oxford University Press
- Craine, D, Mackrell, J. (2010), *Oxford Dictionary of Dance* (2nd Edition), Oxford: Oxford University Press
- Cregan, K. (2006), *The Sociology of the Body: Mapping the Abstraction of Embodiment*, London: Sage Publications
- Crotty, M. (2005), *The Foundations of Social Research. Meaning and Perspective in the Research Process*, London: Sage Publications
- Csordas, J. T. (1990), *Embodiment as a Paradigm for Anthropology*, Adresa: https://www.academia.edu/15260831/Embodiment_as_a_Paradigm_for_Anthropology, Accesat: 06. 09. 2016
- De La Fuente, E. (2007), “On the promise of a Sociological Aesthetics: From Georg Simmel to Michel Maffesoli”, Adresa: http://ccs.research.yale.edu/documents/public/PubsAndRes/Faculty/EdLF_DistinktionArticle.pdf, Accesat: 12. 03. 2012
- Demian, N. C. (2010), *Concepte tehnice în studiul dansului clasic (vol. I)*, Cluj-Napoca, Edit. Media Musica
- Demian, N. C. (2012), *Concepte tehnice în studiul dansului clasic (vol. II)*, Cluj-Napoca, Edit. Media Musica
- Dougal, P. (2011), “Capitalist Realism and the Refrain: The Libidinal Economies of Degas”, Adresa: http://synthesis.enl.uoa.gr/fileadmin/synthesis.enl.uoa.gr/uploads/Issue3/issue3_Phillips.pdf, Accesat: 23. 08. 2015

- Drapati, E, Iosa, M., Haggard, P. (2009), "A Dance to the Music of Time: Aesthetically-Relevant Changes in Body Posture in Performing Art", Adresa: <http://journals.plos.org/plosone/article/asset?id=10.1371%2Fjournal.pone.0005023.PDF>, Accesat: 20. 08. 2016
- Dungaciu, S. (2003), *Georg Simmel și sociologia modernității*, Cluj-Napoca, Edit. Dacia
- Dunnig, E., Mennell, S. (1998), "Elias on Germany, Nazim and the Holocaust: on the balance between «civilizing» and «decivilizing» trends in the social development of Western Europe", Adresa: <http://www.stephenmennell.eu/docs/pdf/CivilizingandDecivilisingtrends.pdf>, Accesat: 20. 04. 2015
- Durkheim, E. (2001), *Diviziunea muncii sociale*, București, Edit. Albatros
- Durkheim, E. (2002), *Regulile metodei sociologice*, Iași, Edit. Polirom
- Durkheim, E. (1914), *Le dualisme de la nature humaine et ses conditions sociales*, Adresa: http://classiques.uqac.ca/classiques/Durkheim_emile/sc_soc_et_action/texte_4_15/dualisme_nature_hum.html, Accesat: 21. 12. 2011
- Duvignaud, J. (1995), *Sociologia artei*, București, Edit. Meridiane, trad. Natalia Ionescu
- Elias, N. (2011), *Societatea de curte: sociologia monarhiei și a aristocrației de curte*, Iași, Edit. Universității „Al. I. Cuza”, trad. Hans Neumann
- Elias, N. (2002), *Procesul civilizării: Cercetări sociogenetice și psihogenetice. Transformări ale conduitei în straturile superioare laice ale lumii occidentale* (vol. I), Iași, Edit. Polirom., trad. și postfață Monica-Maria Aldea
- Elias, N. (2002), *Procesul civilizării: cercetări sociogenetice și psihogenetice: Transformări ale societății: schița unei teorii a civilizării* (vol. II), Iași, Edit. Polirom, trad. și postfață Monica-Maria Aldea
- Elias, N. (2011), *Societatea de curte*, Iași, Edit. Universității „Al Ioan. Cuza”, trad. Hans Newman
- Ellis, C., Adams, E. T., Bochner, A. P. (2010), *Autoethnography: An Overview*, Adresa: <http://www.qualitative-research.net/index.php/fqs/article/view/1589/3095>, Accesat: 01. 10. 2016
- Engels, F. (1883), *The Dialectics of Nature*, Adresa: https://www.marxists.org/archive/marx/works/download/EngelsDialectics_of_Nature_part.pdf, Accesat: 04.10.2016
- Engels, F. (1934), *The Role played by Labour in the Transition from Ape to Man*, Adresa: <https://www.marxists.org/archive/marx/works/1876/part-played-labour/>, Accesat: 25. 08. 2016. (Paginile lucrării nu sunt numerotate!)
- Engels, F. (1953), *Situația clasei muncitoare din Anglia*, București, Edit. Pentru Literatură Politică
- Falk, P. (1994), *The consuming Body*, London: Sage
- Feher, F. (1987). "Weber and the Rationalization of Music", Adresa: <file:///C:/Users/mvg/Downloads/Ferenc%20FeherWeber%20and%20the%20rationalization%20of%20music.pdf>, Accesat: 23. 06. 2016
- Fisher, S. (2001), "Ballet Shoes and Ballerinas as Technology: A History En Pointe", Adresa: <http://www.theatlantic.com/technology/archive/2011/11/ballet-shoes-and-ballerinas-as-technology-a-history-en-pointe/248009/>, Accesat: 16. 07. 2016
- Fodor, A. (2006), "Virtuți simbolice și mitice în baletul de cameră Strigoii de Cristian Bence-Muk", în *Camera XXI. Atelier Muzical-Coregrafic. „Investiții analitice și creatoare în genurile balet și simfonie de cameră din componistica națională și universală contemporană”*, coord. prof. univ. , dr. Ștefan Anghi și prof. univ. dr. Doina Modola, Cluj-Napoca, Edit. Media Musica, p. 142-167
- Fontana A., Frey J. H. (1994), "Interviewing: The Art of Science", in *Handbook of Qualitative Research*, Denzin N. K., Lincoln Y. S. (eds.), Sage Publications, p. 361-376
- Foucarde, M. (2010), "The Problem of Embodiment in the Sociology of knowledge: Afterword to the Special Issue on Knowledge in Practice", Adresa: <http://sociology.berkeley.edu/sites/default/files/faculty/fourcade/Qualitative%20Sociology%20Final.pdf>, Accesat: 01. 09. 2016
- Foucault, M. (2005), "Tehnicile de sine", în *Lumea e un mare azil: Studii despre putere*, Cluj-Napoca, Edit. Idea Design & Print, Edit. Ciprian Mihali, trad. Bogdan Ghiu și Raluca Arsenie, p. 113-139
- Foucault, M. (2005), *A supraveghea și a pedepsi. Nașterea închisorii*, București, Edit. Paralela 45, trad. și prefață Bogdan Ghiu
- Foucault, M. (1996), *Cuvintele și lucrurile*, București, Edit. Univers,
- Foucault, M. (1999), *Arheologia cunoașterii*, București, Edit. Univers
- Franco, M. (2007), Chapter 10: "Period Plots, Canonical Stages and Post-Metanarrative in American Modern Dance", in *The Returns of Alwin Nikolais: Bodies, Boundaries and the Dance Canon*, Claudia Gitelman, Randy Martin (eds), p. 170-191, Adresa: https://books.google.ro/books?id=4Nu7dmHP9NUC&pg=PP6&lpg=PP6&dq=The+Returns+of+Alwin+Nikolais:+Bodies,+Boundaries+and+the+Dance+Canon+De+Claudia+Gitelman,+Randy+Martin&source=bl&ots=DO5jJhspRN&sig=8EfiEzzjvzmrior_o11kNuZ9go&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKewjAyteF3prKAhVMuxQKHQdhA8AQ6AEIKTAC#v=onepage&q=The%20Returns%20of%20Alwin%20Nikolais%3A%20Bodies%2C%20Boundaries%20and%20the%20Dance%20Canon%20De%20Claudia%20Gitelman%2CRandy%20Martin&f=false, Accesat: 08. 01. 2016
- Franco, M (1993), *Dance as Text Ideologies of the Baroque Body*, Cambridge: University Press
- Frisby, D. (1996), *Sociological Impressionism: a reassessment of Georg Simmel's social theory*, London: Routledge
- Frisby, D. (ed.), (2002), *Georg Simmel*, London: Routledge

- Frisby, D., Featherstone, M. (eds.), (1997), *Simmel on Culture: Selected Writings*, London: Sage
- Frisby, D. (1992), *Simmel and Since: Essays on Georg Simmel's Social Theory*, London & New York: Routledge
- Geéiene, I. (2002), *The Notion of Power in the Theories of Bourdieu, Foucault and Baudrillard*, Adresa: http://www.ku.lt/wp-content/uploads/2013/04/2002_nr_02.116-124.pdf, Accesat: 08. 06. 2015
- Ghișe, L. (2006), "Modalități de valorificare a folclorului oglindite în creația de balet a compozitorilor Mihail Jora și Tudor Jarda", în *Camera XXI. Atelier Muzical-Coregrafic. „Investiții analitice și creatoare în genurile balet și simfonie de cameră din componistica națională și universală contemporană”*, coord. prof. univ., dr. Ștefan Anghi și prof. univ. dr. Doina Modola, Cluj-Napoca, Edit. Media Musica, p. 8-23
- Ghișe, L. (2006), "Parodie și spirit ludic în discursul muzical al baletului *Capra cu trei iezi* de Ciprian Pop", în *Camera XXI. Atelier Muzical-Coregrafic. „Investiții analitice și creatoare în genurile balet și simfonie de cameră din componistica națională și universală contemporană”*, coord. prof. univ., dr. Ștefan Anghi și prof. univ. dr. Doina Modola, Cluj-Napoca, Edit. Media Musica, p. 91-104
- Giddens, A. (1991), *Modernity and Self-Identity: Self and Society in the Late Modern Age*, Cambridge: Polity Press
- Giddens, A. (1971), *Capitalism and Modern Social Theory: An Analysis of the Writings of Marx, Durkheim and Max Weber*, Cambridge: Cambridge University Press
- Giddens, A. (2000), *Transformarea intimității*, București, Edit. Antet
- Ginot, I, Michel, M (2011), *Dansul în secolul al XX*, București, Edit. Art, trad. Vivia Săndulescu, postfață Hubert Godard
- Godard, H. (2011), „Gestul și percepția”, postfață la *Dansul în secolul XX*. Ginot, I și Michel M. (edit.), București, Edit. ART, trad. Vivia Săndulescu
- Goffman, E. (1956), *The Presentation of the Self in Everyday Life*, Adresa: http://monoskop.org/images/1/19/Goffman_Erving_The_Presentation_of_Self_in_Everyday_Life.pdf, Accesat: 04. 04. 2016
- Goffman, E. (1959), *The Presentation of Self in Everyday Life*, New York, Doubleday: Garden City
- Goffman, E. (1983), "THE INTERACTION ORDER: American Sociological Association 1982", Adresa: <http://eclass.uoa.gr/modules/document/file.php/ECD143/Goffman%201983%20Interaction%20Order.pdf>, Accesat: 05. 04. 2016
- Goudsblom, J. (2004), Chap 15."Christian religion and the European civilizing process: the views of Norbert Elias and Max Weber compared in the context of the Augustinian and Lucretian traditions", in *The Sociology of Nobert Elias*, Steven Loyal, Stephen Quilley (eds), Cambridge: Cambridge University Press, pp. 265-281
- Grout, D. J, Weigel, W. (2003), *A short history of opera*, Adresa: <https://books.google.ro/books?id=2xXZhKagLO4C&pg=PA22&lpg=PA22&dq=ballet+comique+de+la+reine+bourbon+palace&source=bl&ots=Tau76qzBva&sig=ekSfD3tfOycGO2WXwNeyscOVfRg&hl=ro&sa=X&ved=0CDAQ6AEwA2oVChMI5o6wyO-yAIV671yCh21MAwH#v=onepage&q=ballet%20comique%20de%20la%20reine%20bourbon%20palace&f=false>, Accesat: 13. 10. 2015
- Grünberg, L. (coord.) (2010), *Introducere în sociologia corpului. Teme perspective și experiențe întrupate*, București, Edit. Polirom
- Guță, E.-T. (2012), "Corporalitatea ca tematică de reflecție sociologică", în vol. Studii și cercetări în domeniul științelor socio-umane, nr.23, Cluj-Napoca, Edit. Argonaut, p. 307-320
- Guță, E.-T. (2013), "Diviziunea muncii senzoriale în metropolisul modern-o abordare simmeliană", în vol. Studii și cercetări în domeniul științelor socio-umane, nr.25, Cluj-napoca, Edit. Argonaut, p.320-333
- Hadden, W. (2004), *Sociological Theory: An Introduction to the Classical Tradition*. Toronto: University of Toronto Press
- Hall, E. (2008), *Ancient Pantomime and the Rise of Ballet*, in *New Directions in Ancient Pantomime*, Hall E., Wyles R. (eds.) pp. 363-378, Adresa: https://books.google.ro/books/about/New_Directions_in_Ancient_Pantomime.html?id=9N0GmN1wiLsC&redir_esc=y, Accesat: 29. 07. 2016
- Hammond, P., Hammond, S. (1979), "The Internal Logic of Dance: A Weberian Perspective on the History of Ballet", *Journal of Social History* 12.4, pp.591-608
- Harvey, D. (2002), *Condiția postmodernității. O cercetare asupra schimbărilor culturale*, Timișoara, Edit. Amarcord
- Hilgers, M., Mangez E. (2104), "Introductions to Pierre Bourdieu's theory of social fields", Adresa: http://www.academia.edu/8474483/2014_Introduction_to_Pierre_Bourdieu_s_Theory_of_Social_Fields_in_Hilgers_M._Mangez_E._Bourdieu_s_Theory_of_Social_Fields_Concepts_and_Applications_London_New-York_Routledge_Routledge_Advances_in_Sociology_pp._1-36_with_E._Mangez_, Accesat: 15. 05. 2015
- Hille, C. (2012), *Visions of the Courtly Body: The Patronage of George Villiers First Duke of Buckingham, and the Triumph of Painting at the Stuart Court*, Adresa: <https://books.google.ro/books?id=F1voBQAAQBAJ&pg=PA47&lpg=PA47&dq=elias+et+le+ballet+de+court&source=bl&ots=IHaHTQuA3z&sig=pyXD71Nwgz0Qld-A8oaLmaymZqE&hl=en&sa=X&ei=fEBTVfyZGYe8swG754HgBA&ved=0CDIQ6AEwAw#v=onepage&q=elias%20et%20le%20ballet%20de%20court&f=false>, Accesat: 13. 05. 2015
- Hinchman, L. P. (1984), *Introduction*, in *Hegel's Critique of the Enlightenment*, pp. 1-10. Adresa: <https://books.google.ro/books?id=kHx0VVDKae30C&pg=PP4&lpg=PP4&dq=lewis+p+hinchman+hegel%27s+critique+of+the+>

- enlightenment&source=bl&ots=xnO8C2kv4M&sig=MP47IH_Jftls00otEN4Ev5RXiHQ&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKewj4ajX-47NAhUL6RQKHb67AsoQ6AEIJzAB#v=snippet&q=decartes&f=false, Accesat: 04. 06. 2016
- Hochschild, A. (2003), *The Manged Heart: the Comercialization of Human Feelings*, Berkeley: University of California Press
- Hollis, M. (2001), *Introducere în filosofia științelor sociale*, București, Edit. Trei
- Hooder, I. (1994), "The Interpretation of documents and material culture" in *Handbook of Qualitative Research*, N. Denzin, S. Y. Lincoln (eds), Thousands Oaks, CA: Sage
- Homans, J. (2011), *Apollo's Angels*. Adresa: https://books.google.ro/books?id=-mIdyTLcUE8C&pg=PA1749&hl=ro&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false, Accesat: 07. 11. 2015
- Howson, A. (2003), *Embodying Gender*, London: Sage Publications
- Howson, A. (2004) *The Body in Society: An Introduction*, Cambridge: Polity Press
- Ianegic, A. (2001), *Dicționar de balet*, Cluj-Napoca, Edit. Dacia
- Ianegic, I. (1967), *Introducere la Scrisori despre dans și balet*, București, Edit. Muzicală a Uniunii Compozitorilor din Republica București
- Iluț, P. (1997), *Abordarea calitativă a sociumanului*, Iași, Edit. Polirom
- Iluț, P. (2000), *Iluzia localismului și localizarea iluziei. Teme actuale de psihosociologie*, Iași, Edit. Polirom
- Iorga A. (2011), *Dicționar de dans*, Cluj-Napoca, Edit. Dacia XXI
- Iorga, A. (1999), *Istoria Baletului românesc*, Cluj-Napoca, Edit. Dacia
- Iorga, A. (1999), *Pagini din istoria baletului românesc*, Cluj-Napoca, Edit. Dacia
- Jameson, F. (1991), *Postmodern, or the Cultural Logic of Late Capitalism*, Adresa: http://flawedart.net/courses/articles/Jameson_Postmodernism_cultural_logic_late_capitalism.pdf, Accesat: 14. 06. 2016
- Marx, K. (2009), *Capitalul. Critica economiei politice* (vol. I), Suceava, Edit. Alexandria Publishig House
- Kaelber, L. (2002), "Max Weber's Protestant Ethic in the 21st Century", Adresa: <http://www.uvm.edu/~lkaelber/research/KaelberPE.pdf>, Accesat: 20. 06. 2016
- Kalberg, S. (1980), "Max Weber's Types of Rationality Cornerstones of the Analysis of Rationalization Processes in History", Adresa: <http://www.bu.edu/sociology/files/2010/03/Weberstypes.pdf>, Accesat: 19. 06. 2016
- Kalberg, S. (2001), *The Modern World as a Monolithic Iron Cage? Utilizing Max Weber to Define the Internal Dynamics of teh American Political Culture Today*, Adresa: <http://www.maxweberstudies.org/MWSJournal/1.2pdfs/1.2%20178-195.pdf>, Accesat: 23. 07. 2012
- Kamin, D. (2008), *The Commedy of Charlie Chaplin: Artistry in Motion*, Adresa: <https://books.google.nl/books?id=BUA8IPNfL5wC>, Accesat: 01. 08. 2016
- Kane, L. (1997), "The Problem in Edgar Degas: Images of Women and Modernity", Adresa: <https://www.google.ro/search?q=The+Problem+in+Edgar+Degas%3A+Images+of+Women+and+Modernity&oq=The+Problem+in+Edgar+Degas%3A+Images+of+Women+and+Modernity&aqs=chrome.69i57.358j0j8&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, Accesat: 23. 08. 2015
- Kassebaum, P. (2000), "The Legacy of Social Darwinism and Cultural Evolution", Adresa: http://www.marin.edu/~pkasseba/pdf/Legacy_SD_v6.pdf, Accesat: 09. 05. 2015
- Kauffman, J. -C, (1998), „Interviul comprehensiv”, în *Ancheta și metodele ei: chestionarul, interviul de producere a datelor; interviul comprehensiv*, Edit. F. De Singly, A. Blanchet, J. -C. Kauffman, Iași, Edit. Polirom, trad. E. Stănciulescu, A. L. Zahaniciuc, O. Bibiri, A. -A. Lăzărescu, p. 201-293
- Khudaverdian, C. (2006), "Embodying the ballet form: an inquiry into the ballet dancer's formation & bodily experience". Dissertation presented in partial fulfilment of requirements for the doctorate in sociology, Adresa: <http://www.archipel.uqam.ca/1950/1/D1427.pdf>. Accesat: 08. 02. 2016
- King, G, Keohane, R, Verba, S. (2000), *Fundamentele cercetării sociale*, Iași, Edit. Polirom
- Kivisto, P., Pittman, D. (2011), "Goffman's Dramaturgical Sociology Personal Sales and Service in a Commodified World" in Peter Kivisto (Edit.) *Illuminating Social Life: Classical Contemporary Theory Revisited*, pp. 327-349, Adresa: <https://books.google.ro/books?id=Mn4JzPv4sJQC&printsec=frontcover&hl=ro#v=onepage&q&f=false>, Accesat: 06. 04. 2016
- L. Vlăsceanu, L. (2008), *Introducere în metodologia cercetării sociale*, București, Universitatea București
- Laemmli, W. E. (2015), "A Case in Pointe: Romance and Regimentation at the New York City Ballet", Adresa: <https://whitneylaemmli.files.wordpress.com/2015/07/view-a-case-in-pointe-pdf.pdf>, Accesat: 16. 07. 2016
- Laplantine, F. (2000), *Descrierea etnografică*, Iași, Edit. Polirom
- Lazăr, M. (2002), *Paradoxuri ale modernizării. Elemente pentru o sociologie a elitelor culturale românești*, Cluj-Napoca, Edit. Limes
- Le Breton, D. (2009), *Antropologia copului și modernitate*, Timișoara, Edit. Amarcord
- Leibniz, G. W. (1997), *Eseuri de teodicee asupra bunății lui Dumnezeu, a libertății omlui și originii răului*, Iași, Edit. Polirom, trad. Morarasu și Ingrid Ilinca, prefața de Nicolae Rîmbu

- Leigh Forester, S. (2005), "Dance Theory", in *Teaching Dance Studies*, Judith Chazin-Bennahum (ed), Adresa: <https://books.google.ro/books?id=4s8GDAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=ro#v=onepage&q&f=false>, Accesat: 08. 06. 2016
- Lévi-Strauss, C. (1966), *The Savage Mind*, Chicago: University of Chicago Press
- Lipovetsky, G. J. Serroy, J. (2008), *Ecranul global. Cultură, mass-media și cinema în epoca hipermodernă*, Iași, Edit. Polirom
- Lipton, D. (2012), *Digital Sociology: An introduction*, Adresa: <https://ses.library.usyd.edu.au/bitstream/2123/8621/2/Digital%20Sociology.pdf>, Accesat: 12. 08. 2016
- Lock, M. (1993), "Cultivating The Body: Anthropology And Epistemologies Of Bodily Practice And Knowledge", Adresa: http://isik.zrc-sazu.si/doc2009/kpms/Anthropology_of_the_Body.pdf, Accesat: 13. 06. 2016
- Loyal, S. (2013), "Assesing Elias on Marx in a neoliberal age", Adresa: [https://www.google.ro/search?q=Loyal.+S.\(2013\).+%E2%80%9DAssesing+Elias+on+Marx+in+a+neoliberal+age%E2%80%9D&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwjD9rymy7_PAhXD_ywKHTedCZcQvwUIGSgA&biw=1280&bih=616](https://www.google.ro/search?q=Loyal.+S.(2013).+%E2%80%9DAssesing+Elias+on+Marx+in+a+neoliberal+age%E2%80%9D&spell=1&sa=X&ved=0ahUKEwjD9rymy7_PAhXD_ywKHTedCZcQvwUIGSgA&biw=1280&bih=616), Accesat: 04. 09. 2015
- Lust, A. (2000), *From the Greek Mimes to Marcel Marceau and Beyond: Mimes, Actors, Pierrots and Clowns: A Chronicle of the Many Visages of the Mime in The Theatre*, Adresa: <http://www.mime.in.fo/history-lust.html>, Accesat: 31. 07. 2016
- Lyotard, J. -F. (2003), *Condiția postmodernă*, Cluj-Napoca, Edit. Idea Design & Print, trad. și prefață Ciprian Mihali
- Lyotard, J. -F. (2003), *Condiția postmodernă*, Cluj-Napoca, Edit. Idea Design & Print
- M. Featherstone M., , M. Hepworth, M, S. B. Turner, B. S. (eds.), (1991), *The Body: Social Process and Cultural Theory*, London: Sage
- Maffesoli, M. (19. 93), *The Shadow of Dionysus: A Contribution to the Sociology of the Orgy*, Trans. Cindy Linse and Mary Kristina Palmquist, Albany: State University of New York Press
- Maffesoli, M. (2008), *Revrăjirea lumii*, Iași, Edit. Institutul European
- Maletic, V. (1987), *Body, Space, Expression: The Development of Rudolf Laban's Movement and Dance Concepts*, Amsterdam, Netherlands: Mouton de Gruyter
- Marica, G. Em. (2010), „Georg Simmel”, în *Problema culturii moderne in sociologia germana*, Negru A. (Edit.), Cluj-Napoca, Edit. Argonaut, p. 38-64
- Marinescu, M. (2003), „Dansul și Muzica de Balet în Secolul XX” (Rezumat teză doctorat). Coord. Prof. Univ. Dr. Vasile Iluț, Ministerul Educației și Cercetării., București, Universitatea Națională de Muzică
- Martin, R. (2009), "Pirouetting with pain: Attitudes surrounding female ballet dancers dancing with pain", Adresa: <http://www.performancescience.org/ISPS2009/Proceedings/Rows/053Martin.pdf>, Accesat: 08. 06. 2016
- Marx, K (1959), *Economic & Philosophic Manuscripts of 1844*, Adresa: <https://www.marxists.org/archive/marx/works/download/pdf/Economic-Philosophic-Manuscripts-1844.pdf>, Accesat: 14. 06. 2016
- Marx, K. (1987), *Manuscrisele economico-filosofice din 1844*, București, Edit. Politică
- Marx, K. (1967), *Teze despre Feuerbach*, Adresa: <https://www.marxists.org/romana/m-e/1845/teze.htm>, Accesat: 13. 06. 2016
- Marx, K. (2009), *Capitalul. Critica economiei politice* (vol. I), Suceava, Edit. Alexandria Publishing,
- Massey, D. (2005), *For Space*, Adresa: https://selforganizedseminar.files.wordpress.com/2011/07/massey-for_space.pdf, Accesat: 13. 06. 2016
- Mauss, M. (1934), *Les technique du corps*, Adresa: http://classiques.uqac.ca/classiques/mauss_marcel/socio_et_anthropo/6_Techniques_corps/techniques_corps.pdf: Accesat: 06. 06. 2015
- McLean, A. L. (2008), *Dying Swans and Madmen: Ballet, The Body and Narrative Cinema*, New Brunswick: Rutgers University Press
- Merleau-Ponty, M. (1999), *Fenomenologia percepției*, Oradea, Edit. Aion
- Mongredien, G. (1972), *Viața de toate zilele în vremea lui Ludovic al XIV-lea*, București, Edit. Minerva, trad. Ileana Zara
- Morrison, K. (2006), *Marx, Durkheim, Weber: Formation of Modern Social Thought*, Adresa: https://books.google.ro/books?id=3JFNrPLgrhQC&pg=PA1&hl=ro&source=gbp_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false, Accesat: 04. 06. 2016
- Mucchielli, A. (coord), (2002), *Dicționar al metodelor calitative în științele umane și sociale*, Iași, Edit. Polirom, trad. Veronica Suciu
- Mukerji, C. (2006), *Territorial Ambitions and the Gardens of Versailles*, Adresa: https://books.google.ro/books?id=TpJvLySgrDwC&pg=PA201&lpq=PA201&dq=gardens+ballet+comique+de+la+reine&source=bl&ots=yNwTFHq14&sig=9TxRPyMNEDOEHGUD8_oIza7vdBU&hl=ro&sa=X&ved=0CF8Q6AEwDWoVChMI3Ob7ObIxwIvAroUCh3jagcC#v=onepage&q=gardens%20ballet%20comique%20de%20la%20reine&f=false, Accesat: 27. 08. 2015
- Naughtin, M. (2014), *Ballet Music: a Handbook*, Adresa: https://books.google.ro/books?id=1YcNBAAAQBAJ&pg=PA61&hl=ro&source=gbp_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false, Accesat: 27. 08. 2015

- Accesat: 27. 08. 2015 Neagoe, M. (1972), *Introducere la Viața de toate zilele în vremea lui Ludovic al XIV-lea*, București, Edit. Minerva, trad. Ileana Zara
- Nettleton, S., Watson, J. (2005), *The Body in Everyday Life*, London: Taylor & Francis e-Library
- Norbert, E. (1956), *Problems of Involvement and Detachment Adresa: http://unige.ch/sciences-societe/socio/files/9014/0533/6294/Elias_1956.pdf*, Accesat: 01. 10. 2014
- Noverre, J. G. (1967), *Scrisori despre dans și balet*, București, Edit. Muzicală a Uniunii Compozitorilor din Republica România
- Oltean, T. (2006), „Structură, limbaj și dramaturgie în baletul într-un singur act „Arahneea” de Șerban Marcu, în *Camera XXI. Atelier Muzical-Coregrafic. „Investiții analitice și creatoare în genurile balet și simfonie de cameră din componistica națională și universală contemporană”*, Cluj-Napoca, Edit. Media Musica, p. 105-127
- O’Neil, J. (1986), “The disciplinary society: from Weber to Foucault”, Adresa: <http://www.csun.edu/~snk1966/John%20Neil%20-%20The%20Disciplinary%20Society%20-%20From%20Weber%20to%20Foucault.pdf>, Accesat: 20. 06. 2016
- Özer, B. (2010), “Commonalities and Differences Between Max Weber and Michel Foucault on the Theme of «Rationalization of the Body»” Adresa: http://www2.bayar.edu.tr/yonetimekonomi/dergi/pdf/C17S22010/13_24.pdf, Accesat: 21.05.2015
- Panayotakis, C. (2008), *Virgil on the Popular Stage*, în *New Directions in Ancient Pantomime*, Hall E., Wyles R. (eds.), pp. 185-198, Adresa: https://books.google.ro/books/about/New_Directions_in_Ancient_Pantomime.html?id=9N0GmN1wiLsC&redir_esc=y, Accesat: 31. 07. 2016
- Paskevka, A. (1992), *Both Sides of the Mirror: The Science and Art of Ballet*(2nd Edition), Princeton Book Company Publishers
- Patton, M. Q. (2002), *Qualitative Research & Evaluation methods* (3rd Edit.), Thousand Oaks, London, New Delhi: Sage Publications, pp.339-380
- Pavis, P. (2016), *The Routledge Dictionary of Performance and Contemporary Theater*, Adresa: <https://books.google.ro/books?id=wQcRDAAAQBAJ&pg=PT1&lpg=PT1&dq=e+Routledge+Dictionary+of+Performance+and+Contemporary+Theatre&source=bl&ots=Rg3XDLJ2en&sig=L5wtjYVA662KjwXYZ59I5DWv5M&hl=ro&sa=X&ved=0ahUKFEwju39DEu4zNAhUB6xoKHcUJDw0Q6AEIKDAB#v=onepage&q=e%20Routledge%20Dictionary%20of%20Performance%20and%20Contemporary%20Theatre&f=false>, Accesat: 01. 06. 2016
- Peretz, H. (2002), *Metodele în sociologie: observația*, Iași, Edit, Institutul European
- Petrovic, G. (2001), *Alienation*, in *A Dictionary of Marxist Thought* (2nd edition), Tom Bottomore, Laurence Harris, V. G. Kiernan, Ralph Miliband (eds), pp.11-16
- Petrovic, G. (2001), *Praxis*, in *A Dictionary of Marxist Thought* (2nd edition), Tom Bottomore, Laurence Harris, V. G. Kiernan, Ralph Miliband (eds), pp. 435-440-16
- Petrovic, G. (2001), *Reification*, in *A Dictionary of Marxist Thought* (2d edition), Tom Bottomore, Laurence Harris, V. G. Kiernan, Ralph Miliband (eds), pp.463-465
- Pickel, A., *The Habitus Process A Biopsychological Conception*, (Working Paper CSGP05/1. Trent University, Petersborough, Ontario, Canada,) Adresa: <https://www.trentu.ca/globalpolitics/documents/Pickel051.pdf>, Accesat: 14.05.2015
- Popovici, E. (1971), “Sociologia ideologiei – consecințe epistemologice generale”, în *Epistemologie socială*, C. Zamfir, T. Coșcodan, S. Stoica (coord), București, Edit. FORUM Revista Învățământului Superior, p. 23-41
- Quintaneiro, T. (2006), *The concept of figuration or configuration in Norbert Elias’ sociological theory*, Adresa: http://socialsciences.scielo.org/scielo.php?pid=S1518-44712006000200002&script=sci_arttext, Accesat: 12. 12. 2014
- Rogers, M. (2012), “Contextualizing Theorie and Practices of Bricolage Research”, Adresa: <http://www.nova.edu/ssss/OR/QR17/rogers.pdf>, Accesat: 18. 08. 2016
- Rotariu, T. și Iluț, P. (coord.) (2001), *Ancheta sociologică și sondajul de opinie: teorie și practică*, Iași, Edit. Polirom
- Salosaari, P. (2001), *Multiple Embodiment in Classical Ballet: Educating the Dancer as an Agent of Change in the Cultural Evolution of Ballet*, Adresa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/33758/Acta_Scenica_8_2001.pdf?sequence=1, Accesat: 07. 07. 2016
- Scaff, L. A. (2014), *Max Weber in the United States*, Adresa: <file:///C:/Users/mvg/Downloads/14495-28131-1-PB.pdf>, Accesat: 25. 06. 2016
- Shilling, C. (2005), *The Body in Culture Technology & Society*, London: Sage
- Shilling, C. (1993), *The body and the social theory*, London: Sage
- Silverman, D. (2004), *Interpretarea datelor calitative. Metode de analiză a comunicării, textului și interacțiunii*, Iași, Edit. Polirom
- Simmel (1997), “Metropolis and Mental Life”, in *Simmel on Culture: Selected Writings*. Frisby D., Featherstone M. (eds.), Sage Publication, Inc., pp. 174-187
- Simmel, G. (1997), “The Concept and Tragedy of Culture”, in *Simmel on Culture: Selected Writings*. Frisby D., Featherstone M. (eds), Sage Publication, Inc. pp. 109-120

- Simmel, G. (1997), "Bridge and Door", in *Simmel on Culture: Selected Writings*. Frisby D., Featherstone M. (eds), Sage Publication, Inc., pp. 170-174
- Simmel, G. (1998), *Cultura filozofica. Despre aventura, sexe și criza modenului*, București, Edit. Humanitas
- Simmel, G. (2000), "La probleme de la sociologie", in *Sociologie. Epistemologie d'une discipline. Textes Fondamentaux*. J-M. Berthelot (ed), Bruxelles, De Boeck & Larcier, p. 63-70
- Simmel, G. (1950), *The sociology of Georg Simmel*, Kurt Wolff (Edit.), New York: Free Press, pp. 402-408
- Simmel, G. (1997), "Sociology of the Senses", in *Simmel on Culture: Selected Writings*. Frisby D., Featherstone M. (eds), p. 55-75
- Simmel, G. (1997), "Female Culture", in *Simmel on Culture: Selected Writings*. Frisby D., Featherstone M. (eds), Sage Publication, Inc., pp. 46-55
- Simmel, G. (2000), "Excurs despre podoaba", în *Sociologie, București, Edit. Art, p.50-59*
- Simmel, G. (2004), *The Philosophy of Money*. Frisby D. (Edit.), London & New York: Routledge
- Simmel, G. (1998), *Cultura filozofică. Despre aventură, sexe și criza modernului*, București, Edit. Humanitas
- Simmel, G. (2000), *La problème de la sociologie*, în J-M. Berthelot, *Sociologie. Épistémologie d'une discipline. Textes fondamentaux*, Bruxelles, De Boeck & Larcier, 2000, p. 65-66
- Simmel, G. (1997), "The Sociology of the Sociability", in *Simmel on Culture: Selected Writings*, Frisby D., Featherstone M. (eds.), Sage Publication, Inc, pp.120-130
- Smelser, N. J. (1997), Chap. I: "Microsociology", in *The Georg Simmel Lectures*. London: University of California Press, pp.1-28
- Smith, D. (2009), "Norbert Elias and *The Court Society* : from Gallapagos to Versailles via Quai des Orfevres", Adresa: <http://homepages.lboro.ac.uk/~ssds3/d.smith/Norbert%20Elias%20and%20The%20Court%20Society.pdf>, Accesat: 7. 02. 2015
- Snodgrass, M. E. (2015), *The Eyclopedia of the World Ballet*, Adresa: <https://books.google.ro/books?id=DNvaCQAAQBAJ&pg=PA100&lpg=PA100&dq=The+Encyclopedia+of+the+World+Ballet+royal+ballet+de+la+nu+it&source=bl&ots=2VoAHk-qHi&sig=2920LRxp74Z17nEtzjkuCOImQAg&hl=ro&sa=X&ved=0CCwQ6AEwAmoVChMIpfT5wrv3yAIVx4ksChIQ9ger#v=onepage&q=The%20Encyclopedia%20of%20the%20World%20Ballet%20royal%20ballet%20de%20la%20nu+it&f=false>, Accesat: 04. 11. 2015
- Sobchack, S. (2004), *Carnal Thoughts: Embodiment and Moving Image Culture*, Berkeley: University of California Press
- Solomon, V. (2014), *D'ale Baletului sau Balet á la carte*, Cluj-Napoca, Edit. Colocvii
- Stager, A. (2014), "The Choreography of Space: Towards a Socio-Aesthetics of Dance". Adresa: <http://journals.cambridge.org>, Accesat: 23. 03. 2016, IP Address: 82. 208. 133. 141
- Stănciulescu, E. (1996), *Teorii sociologice ale educației*, Iași, Edit. Polirom
- Stewart, J. (1999), "Georg Simmel at the Lectern: The lectures as Embodiment of Text", Adresa: http://www.infoamerica.org/documentos_pdf/simmel02.pdf, Accesat: 01. 10. 2012
- Synnott, A. (1993), *The Body Social. Symbolism, Self and Society*, London: Routledge
- Szokolczai, A. (1998), *Max Weber an Michel Foucault: Parallel Life-Works*, Adresa: https://books.google.ro/books?id=5aHdAAAAQBAJ&pg=PA1&hl=ro&source=gbs_toc_r&cad=3#v=onepage&q&f=false, Accesat: 20. 06. 2016
- Șerbănescu, G. (2007), *Dansul contemporan-sensuri ale corpului*, București, Fundația Culturală „Camil Petrescu” Revista „Teatrul azi” (supliment)
- Tanner, J. (2004), "Introduction: Sociology of Art and Art History", in *The Sociology of Art. A Reader*, London: Taylor & Francis e-Library Routledge, pp. 1-26
- Taylor, T. L. (2002), Chap. 3 "Living Digitally: Embodiment in Virtual Worlds, in *The Social Life of Avatars: Prsence and Interaction in Shared Virtual Environments*, Adresa: <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.12.4645&rep=rep1&type=pdf>, Accesat: 01. 06. 2016
- Townley, B. (2014), "Bourdieu and Organizational Theory: A Ghostly Apparition", Adresa: <https://books.google.ro/books>, Accesat: 06. 06. 2015
- Troc, G. (2006) *Postmodernismul în antropologia culturală*, Iași, Edit. Polirom
- Tsitsou, L. (2014), "Dance, class and the body: a Bourdieusian examination of training trajectories into ballet and contemporary dance", Adresa: http://www.academia.edu/6655503/Dance_Class_and_the_body_A_Bourdieuian_Examination_of_the_Training_Trajectories_of_Ballet_and_Contemporary_dancers, Accesat: 10. 02. 2015
- Turner, B. S. (1992), *Regulating bodies. Essays in medical Sociology*, London: Routledge
- Turner, B. S. (1999), *Classical Sociology*, London: Sage Publication
- Turner, B. S. Wainwright, S. P. (2003), "Corps de ballet: the case of the injured ballet dancer", Adresa: https://www.researchgate.net/publication/9089389_Corps_de_ballet_The_case_of_the_injured_ballet_dancer, Accesat: 03. 04. 2014
- Turner, B. S. (1996), *The Body & Society*, London. Thousand Oak. New Delphi: Sage Publications

- Turner, B. S. (2008), *The Body and Society: Exploration in Social Theory* (3rd Edition), London: Sage Publications
- Turner, B. S., Rojek, C. (2001), *Society & Culture: Principles of Scarcity and Solidarity*, London: Sage Publications
- Wainwright S. P. & Turner, B. S., Thomas (2004), "Narratives of Embodiment: Body, Aging and Career in Royal Ballet", in *Cultural Bodies: Ethnography and Theory*, H. Thomas and J. Ahmed. (eds.), Oxford: Blackwell, pp. 98-121
- Wainwright S. P., & Turner, B. S. (2003), "Cops de Ballet: the case of the injured ballet dancer" in *Sociology of Health and Illness*, Oxford: Blackwell Publishing, vol. 25, No. 42003, pp. 269-288,
- Urseanu, T., Ianegic, I., Ionescu, L. (1967), *Istoria baletului*, București, Edit. Muzicală a Uniunii Compozitorilor din Republica Socialistă România
- Van Krieken, R. (2005), "Occidental self-understanding and the Elias-Duerr dispute: «thick» versus «thin» conceptions of human subjectivity and civilization", Adresa: <http://www.norberteliasfoundation.nl/docs/pdf/RVKessay.pdf>, Accesat: 16. 02. 2015
- Vandenbergh, F. (1999), "The Real is Relational: An Epistemological Analysis of Pierre Bourdieu's Generative Structuralism", Adresa: https://www.academia.edu/510954/The_Real_is_Relational_An_Epistemological_Analysis_of_Pierre_Bourdieu's_Generative_Structuralism, Accesat: 04. 08. 2016
- Vannini, P., Waskul, D., Gottschalk, S. (2011), *The Senses in Self, Society, and Culture: A sociology of the Senses*, London: Routledge
- Vattimo, G. (1995), *Societatea transparentă*, Constanța, Edit. Pontica
- Vukadinovic, M. (2011), "Aesthetic experience and emotional identification in the performances of different artistic types of artistic dancers", Adresa: <https://www.um.es/vmca/proceedings/docs/36.Maja-Vukadinovic.pdf>, Accesat: 20. 03. 2016
- Wainwright, S. P., Turner, B. S. (2003), "Reflections on embodiment and vulnerability", Adresa: <http://medhums.com/content/29/1/4.full.pdf>, Accesat: 02.08.2015
- Wainwright, S. P., Williams, C., & Turner, B. S. (2007), "Globalization, Habitus and the Balletic Body", Adresa: <http://sociologiac.net/biblio/SAGE-Bourdieu/308.pdf>, Accesat: 13. 03. 2015
- Waquant, L. J. D. (1995), *Pugs at Work: Bodily Capital and Bodily Labour among Professional Boxers*, Adresa: <http://loicwaquant.net/assets/Papers/PUGSATWORK.pdf>, Accesat: 10.06.2015
- Waskul, D. și Vanini, P. (2006), Chapter. I "Introduction: The Body in Symbolic Interaction", Adresa: https://www.academia.edu/434643/Body_Embodiment_Symbolic_Interaction_and_the_Sociology_of_the_Body, Accesat: 01. 08. 2016
- Weber, M. (1968), *Basic Sociological Terms. Economy and Society*, Adresa: <http://anthropos-lab.net/wp/wp-content/uploads/2011/12/Weber-Basic-Sociological-Terms.pdf>, Accesat: 19. 06. 2016
- Weber, M. (1998), *Sociologia religiei. Tipuri de organizări comunitare religioase*, Adresa: https://monoskop.org/images/8/8c/Weber_Max_Sociologia_religiei_1998.pdf, Accesat: 19. 06. 2016
- Weber, M. (2001), *Teorie și metodă în științele culturii*, Iași, Edit. Polirom
- Weber, M. (2003), *Etica protestantă și spiritul capitalismului*, București, Edit. Humanitas
- Weber, M. (2003), *Etica protestantă și spiritul capitalismului*, Adresa: <http://media1.wgz.ro/files/media1:4b0826c330a0b.pdf.upl/Etica%20protestanta%20si%20spiritul%20capitalismului.pdf>, Accesat: 19. 06. 2016
- Weickmann, D. (2007), Chap. 5. "Choreography and narrative: the *ballet d'action* of the eighteenth century", *The Cambridge Companion to Ballet*, Marion Kant (ed.), pp. 53-64, Adresa: https://books.google.ro/books?id=9U7tO1u6nU4C&pg=PR26&lpg=PR26&dq=jean+georges+noverre+and+the+ballet+d+action&source=bl&ots=jCkqZ3nZ92&sig=rPBb3js6_wkcszSFNXzIJErS1IA&hl=ro&sa=X&ved=0CC8O6AEwAzgKahUKewjhpX35IPJAhWj8XIKHbcnCnM#v=onepage&q=jean%20georges%20noverre%20and%20the%20ballet%20d%20action&f=false, Accesat: 09. 11. 2015
- Werth, M. (2008) "Modernity and the face", Adresa: <http://www.erudit.org/revue/im/2006/v/n8/1005541ar.pdf>, Accesat: 11. 01. 2012
- Williams. S. J. Bendelow, G. (1999) *The Lived Body. Sociological Themes, Embodied Issues*, London: Routledge
- Williams, J. S. & Bendelow, G. (2002), *The Lived Body. Sociological Themes, Embodied Issues*, London: Taylor & Francis e-Library
- Wobbe, T. (2004), "Elective affinities: Georg Simmel and Marianne Weber on gender and Modernity", in *Engendering the Social: Feminist Encounters with Sociological Theory*, Adresa: <https://books.google.ro/books?id=i-pdLaP8XX4C&pg=PA54&lpg=PA54&dq=Elective+affinities+Georg+Simmel+and+Marianne+Weber+on+Gender+and+Modernity&source=bl&ots=QL644VkbOg&sig=nhsE97Dgd9n3Z-3d9E9ErYHH-s&hl=en&sa=X&ved=0ahUKewiK0JODurTNAhXIPxOKHS-QA4EQ6AEIjAB#v=onepage&q=Elective%20affinities%20%3AGeorg%20Simmel%20and%20Marianne%20Weber%20on%20Gender%20and%20Modernity&f=false>, Accesat: 14.06.2014
- Wolff, K. H. (1950), *The Sociology of Georg Simmel*, Illinois: The Free Press
- Zangwill, N. (2002), "Against the Sociology of Art", Adresa: <https://www.hull.ac.uk/php/465848/HOMEPAGE/PDFs/socart.pdf>, Accesat: 31. 05. 2016